

ప్రీతిక.

ఈ చిన్న గ్రంథములోని విషయములు ప్రతికు
టుంబమ లోనివారికి తెలిసియుండుటమంచిది. స్త్రీలును
బాలురును ముఖ్యముగా చదువతగినది. ఇందు సులభచికి
త్సలు వ్యాధినివారణోపాయములు సులభశైలిని వ్రాయ
బడినవి. గ్రామమునర్ని రాణోద్యోగులు యీచిన్నిగ్రం
థముయొక్క ఉపయోగమును గనిపెట్టి పాఠశాలయందు
పాఠములుగా చదివియుపట్లు చేయుదురని కోరెదను. ఇం
దలిసంగతులన్నియు ప్రసిద్ధిగల వైద్యగ్రంథములనుండి
వ్రాయబడినవి. ఈగ్రంథము తేలికమాటలతోను వాడుక
దములతోను సర్వజనోపయోగమగు నటుల వ్రాయ
బడినది.

పొలమూరు
1—8—1928

}

ఇట్లు గ్రంథకర్త
డాక్టర్ కె. బి. శర్మ

B

విషయసూచిక

అజ్ఞేరము	1
అతిసారము	1
ఉబ్బసము	2
కండకలక	2
కవుకు దెబ్బలు	3
కడుపునొప్పి	3
కాలినపుండ్లు	4
కాలివేళ్ళమధ్యబరుపులు	4
కోరింతదగ్గు	4
గజ్జి	5
గవదలు	5
గోరుచుట్టు	5
గ్రహణి	6
చనుకుదురు	6
చెవిలో చీము పోటు	7
తలనొప్పి	7
తలమీదచుండు	7
తామర	8
దగ్గు	8
నాలుకపూత	8
పుప్పిపన్ను	9
బాలపాపచిహ్నాలు	9
మలబద్ధము	10

యొక్కెళ్ళు	11
రొంప	11
విరేచనములగుటకు	12
శగగెడ్డలు	12
సర్పి	13
ఆకస్తిక వ్యాధులు	13
రక్తముకారుట	13
కడుపులోనుంచి రక్తముకారుట	14
ముక్కులోనుండిరక్తముకారుట	14
ముక్కులో గింజదూరుట	15
చెవిలో యూగగాని దోమగాని దూరుట	15
నంటిలో నలుసు	15
బెణుకులు	16
మూర్చ	16
ఎండదెబ్బ	17
గుడ్డలకు నిప్పులింటుకొనుట	17
నీటిబ్రమాఢము	18
పాముకాటు	21
పాములుగాకుండ జేసికొనుట	22
వెరిక్కుక్కలు మొదలగునవి కరచుట	23
తేలుకుటుట	24
కొన్ని వ్యాధులకు తగిన ఔషధములను దెలుపుపట్టి	24

శ్రీమదాంధ్రాంధ్ర
తెలుగు గ్రంథాలయం
ప్రెస్

అజిర్ణము

1 లవణార్ద్రకము:— పరగడుపున ఉప్పు, అల్లము చేర్చి సేవించిన అరుచిహరించి, అగ్ని దీప్తికలుగును.

2 శొంఠ్యాదిచూర్ణము:— యావత్కారము, శొంఠి సమభాగములు చూర్ణముచేసి ఆవు నీతితో కలిపి ఉదయమున పుచ్చుకోవలెను. లేక శొంఠిచూర్ణమును సేవించి నీరు త్రాగిన ఆకలిపుట్టును.

అపిసారము

1 అభయాదివటిక:— కరక్కాయ, శొంఠి, తుంగగెడ్డలు, బెల్లముతో సమముగా చేసినమాత్రలు చేసినే వించవలెను.

2 కుంకుమవటిక:— కుంకుమపువ్వు, నల్లమందు, తేనెలోనూరి బియ్యపుగింజలవలె మాత్రలుచేసి వాడవలెను.

3 జాతీఫలాదివటిక:— జాజికాయ, నల్లమందు, ఖర్జూరము సమభాగములు తామలపాకు రసముతోనూరి మాత్రలుచేసి పుచ్చుకోవలెను.

4 కవిరి, దాల్చినచెక్క సమభాగములు చూర్ణించి తేనెతో మర్దించి మాత్రలు చేసుకొనవలెను.

ఉబ్బసము

1 నాలుగు వడ్లగింజలయెత్తు హారతికర్పూరమును నాలుగువడ్లగింజలయెత్తు యింగువయును కలిపిమాత్రాచేసి కిగంటలకొక సారియెక్కువ బాధగానున్నప్పుడు యివ్వవలెను.

2 నల్లపుమ్మెత్త ఆకులు. సూరకారము, నిప్పుమీదవేసి వాట్లపొగను పీల్చవలెను.

3 మిరియాలచూర్ణములతో తేనె, కండశర్కర, సమంగా కలిపి పుచ్చుకోవలయును.

కండ్లకలకకు

1 ఒక ఔన్ననీటిలో 3 వడ్లగింజలయెత్తు పటికవేసి ఆనీరుఅప్పుడప్పుడు కంటిలోపోయుచుండవలెను. 3 వడ్లగింజలయెత్తు పటిక చాలనిచో 6 వడ్లగింజలయెత్తువరకు హెచ్చించవచ్చును.

2 ఇండుపగింజతో గంధముతీసికండ్లలోపెట్టవలెను.

3 మాచిపత్రి నేతితోవెచ్చచేసి కంటికికట్టినచో కంటిఎరుపుగ్గును.

4 కరక్కాయ మంచినీటితో అరగదీసి కండ్లలో పెట్టినచో కండ్లదురదలు, ఒరుపులుపోవును.

5 ఒకకాయము చంకకాయక 3 కాయములు చుక్కలు

ములో కలిపితయ్యారైన మిశ్రమము ప్రతిగంటకు కంటి
లోకొన్ని బొట్లు వేయవలెను.

6 ఒకబొన్న పసుపుకొమ్మునునూరి, దానిని 20
బొన్నల పరిశుద్ధజలములోపోసి కషాయముచేసి ఒకగుడ్డతో
కషాయములో తడిపి కలిగిన కంటిమీద తరుచుగా ఉం
చుకొనుచుండవలెను.

కవుకుదెబ్బలకు

1 వేడినీళ్ళ కాడము పెట్టవలెను.

2 చింతపండు సున్నము ఉడికించి కట్టవలెను.

3 బాలింతబోలు నిమ్మపండ్లరసముతో నూరి పట్టు
వేయవలెను.

4 కలబందమట్ట పసుపుతోనూరి కట్టవలెను.

కడుపు నొప్పి

1 సరిగా ఆహారము జీర్ణముగాక యీనొప్పివచ్చు
ను. అప్పుడుతక్షణము విరేచనమగుటకు మందుపుచ్చు
కోవలెను.

2 ఉప్పు, వాము నమలి నీరు త్రాగి మింగవలెను.

3 కొంచెము యింగువ మాత్రగాచేసి మింగిన నొ
ప్పిశాంతించును.

4 వేడినీటితో గాని, ఉప్పు వెచ్చచేసిగాని, కడుపు కాచవలెను.

కాలిన పుండ్లకు

గాలి తగులకుండ చేయవలెను.

1 సున్నపునీరును, వేపనూనెయును, సమభాగములుగా గలిపి చేసిన తైలమును ఆ కాలిన భాగముమీదపట్టించవలెను. లేనిచో ఆ తైలములో గుడ్డతడిపి ఆగుడ్డను కాలినచోట ఉంచవలెను.

2 గుగ్గిలము సున్నపునీటితో మెత్తగానూరి మరగి సమంచి నూనెలో వేసి దింపుకొని వ్రాయవలెను.

కాలి వ్రేళ్ల మధ్య బరువులకు

(1) నూనె, పసుపు కలిపి భద్రపరుచుకొని ఒరిసినచోట అప్పుడప్పుడు వ్రాయుచుండేది.

కొరింతదగ్గు

1 పిల్లవాని వయస్సునుబట్టి నవాసాగరం 1 వడ్లగింజయెత్తు మొదలు 5 వడ్లగింజలయెత్తువరకు దాల్చినిచెక్కచూర్ణముతో కలిపియివ్వవలెను.

గజ్జి.

1 గంధకము మెత్తగాచూర్ణముచేసినది 1భాగము కర్రనూనెగాని; వేపనూనె నువ్వులనూనెగాని 6 భాగములు కలిపి గజ్జిఉన్నచోట ప్రతిరోజు పట్టించవలెను. సబ్బుతోను వేడినీటితోను ఆభాగము శుభ్రముచేయుచుండవలెను.

2 వేపనూనె, కొబ్బరినూనె, హారతికర్పూరము కలిపి వ్రాయవలెను.

3 పరిశుభ్రమైన కిరసన్ నూనెయు మంచి నూనెయు ను సమభాగములుగ కలిపి వ్రాయవలెను.

గవద.

1 వేడినీటికాపడము తరుచు పెట్టుచుండవలెను.

2 అవిసియాకు వసరువ్రాసి దానిపైని దూది అంటించవలెను.

3 నల్లమందు, హారతికర్పూరము సమంగా కలిపి నూరి కొబ్బరినూనెతో వ్రాయవలెను.

గోరుచుట్టు.

1 నిమ్మపండుకు రంధ్రముచేసి ఆగోరును దానిలో నుంచవలెను.

2 పారాణి అనగా పసుపు, సున్నము కలిపిన మిశ్రమమును ఆవ్రేలికి పట్టించవలెను.

గ్రహణి.

1 పచ్చివెలగకాయ తినవలెను. దీనిలో 'టూనిక్ యాసిడ్' ఉన్నదిగనుక గ్రహణికట్టును.

2 శ్రీఫలాదికల్కము:—లేతమా రేడుకాయకల్కముచేసి అందు శొంఠిచూర్ణమును బెల్లమును చేర్చి సేవించవలెను.

3 ముస్తాదిచూర్ణము:—తుంగమస్తలు. అతివస, మా రేడుపండులోనిగుంజు; కొడిసిపాలవిత్తులు తెచ్చి మెత్తగాచూర్ణించి తేనెతో మర్దించి మాత్రలుకట్టి సేవించేది.

4 దాడిమాతిపానకము:—దానిమ్మగింజల రసము తీసి; దానిలో పంచదారకలిపి పానకము తయారుచేసికొని $\frac{1}{4}$ తులంమొదలు 1 తులం పానకము నీటితో పుచ్చుకొనవలెను.

చనుకుదురు.

1 మల్లిపువ్వులునూరి కట్టవలెను.

2 వేడినీళ్ళకాపడము పెట్టవలెను.

3 తమలపాకులు వెచ్చచేసి స్తనములమీద వేయవలెను.

4 పసుపు; తుమ్మాకునూరి బిళ్ళగాచేసి కట్టిన పాలు యెండును.

చెవిలో చీము, పోటు.

చెవిలో చీముఉన్నచో ఒకదూదెకుంచెతో చెవిలోని చీమును తీసివేసి చెవిని ముందుగాశుభ్రపరచవలెను.

1 ఒకవంతు పసుపు, పటిక 2 వంతులు మైత్తగానూరి చెవిలో వేయవలెను.

2 అర్కపత్రరసం:—పండుజల్లేడాకులకు నెయ్యి పట్టించి నిప్పుమీద వెచ్చచేసి రసముతీసి చెవిలోపోయవలెను.

3 హింగాద్వితైలం:— ఇంగువ, సైంధలవణం, శొంఠి వీటిగంధమునందు ఆవనూనికల్పికాచివేయవలెను.

తలనొప్పికి.

1 శొంఠిగంధము పట్టువేయవలెను.

2 కచ్చారములు. మంచిగంధము, హఠికర్పూరము కలిపినూరి కణతలకు పట్టువేయవలెను.

3 యాకలిప్తస్థాయులు కణతలకు రాసుకోవలెను

తలమీద చుండు.

1 మైలతుత్తం; 20 వడ్లగింజలయెత్తు; మాచికాయ చూర్ణము 1 దాము; ఒక బొన్నవెన్నలోకలిపి వ్రాయవలెను.

2 బొప్పాయికాయముక్కలు తలమీద గట్టిగ
రుద్దవలెను.

3 సీమలవిశెనూనె పలుమారు వ్రాయుచుండ
వలెను.

తామరకు

1 తంబెపువేరు నిమ్మపండ్లరసముతోనూరి పట్టిం
చవలెను. తంబెపుగింజలలో 'క్రిసోఫానిక్ యాసిడ్' గల
దని కనిపెట్టిరి. అందుచేతనే యీమూలిక తామరకు
మంచిపనిచేయును.

దగ్గులకు

1 పథ్యాదిగుటిక;— కరక్కాయబెరడు; శొంఠి;
తుంగమస్తలు; బెల్లం; సమభాగములుచేసి నూరి మాత్ర
లుచేసి బుగ్గన పెట్టుకోవలెను.

2 దుంపరాష్ట్రం; కరక్కాయవలపు; వస; వాకు
డువేరు బాగుగా ఎండించి సమంగా చూర్ణించి పంచదా
రతో పాకంపట్టి లేవ్యాముచేసుకొని వాడవలెను.

నాలుకపూత.

1 విరేచనములకు మందు పుచ్చుకోవలెను.

2 20 వడ్లగింజలయెత్తు మెత్తగాపొడిచేసిన పటిక

ను ఒక బొన్పు తేనెలోకలిపి నీసాలోజాగ్రత్త చేసికొని కా
వలసినప్పుడెల్ల దూదెకుంచెతో ఆహందునుతీసి నాలుకకు
వ్రాసేది.

3 మాఫలకాయ మంచినిటితో అరగదీసి గంధము
తీసినాలుకకు వ్రాయవలెను.

పుప్పిపంటికి

1 హారతికర్పూరము పుప్పిపంటిలోపెట్టవలెను.

2 ఉత్తరేణి ఆకురసములో దూదితడిపి పంటిలో
నుంచవలెను.

3 దాల్చిన అరకులోదూదెతడిపి ఆదూదెపంటిగ
లకలో నుంచవలెను.

బాలపాపచిహ్నము (చంటిబిడ్డగుణము)

1 ముఖముమీద చల్లనినీరు కొట్టవలెను.

2 ఒకపల్లెములో భరించదగినంత వేడినీళ్లుపోసి అం
దులోరోగియొక్క పాదములుంచవలెను.

3 నవాసాగరమును, సున్నమునునూరితే నీటివలె
అగును అది ఒక దూదెతోతీసి రోగికి వాసనచూపవలెను.
ఆఘాటువలన తెలివిరావచ్చును.

4 తరుచుగపైకి ఎగరవైచి పట్టుకుంటూయుండేది.

5 నీడల్లిపాయ నమలి రోగిచెవి, ముక్కులలో ఊడవలెను.

6 వెంటనేవిరేచన మయ్యేసాధిక చేయవలయును.

(మలబద్ధముకాలవిరేచనమగుటకు)

1 తెల్లవారుజామున మంచినీడుత్రాగిపరుండవలెను.

2 ఉదయమున 1 లేక 2 మైళ్లు నడవవలెను.

3 మూలవ్యాధివున్నచో దానిని కుదుర్చుకోవలెను.

4 వేళకు భోజనము నిద్ర ఉండవలెను.

5 మలవిసర్జనము ప్రతిరోజు ఒకేవేళకుచేయవలెను. ఆసమయమునకు విరేచనము అవదనితోచినను, ప్రయత్నింపుము.

6 నారింజపండ్లరసము ఒకతులం గిద్దెడునీళ్లలో వేసి ఉదయమున ప్రతిరోజు పుచ్చుకొనుచుండవలెను.

7 ద్రాక్షపండ్లు $1\frac{1}{2}$ తులము ప్రతిరోజు రాత్రిపరుండబోవునపుడు నమలి నీళ్లుత్రాగవలెను.

8 కరకపిండెలచూర్ణము, సోపు, కలకండ! సమభాగములు చూర్ణించి బేడెత్తుమొదలు పావలాయెత్తుచూర్ణము ఉదయము సాయంత్రములయందు పుచ్చుకోవలెను.

9 ప్రతిరోజు రాత్రి పరుండబోవునపుడు తవుడు కొంచెముతిని నీరు త్రాగుచుండవలెను.

10 పిల్లలకుకలిగెడు మొండి మలబద్ధమునకు చేప నూనె(Cod liver oil) వాడుకచేయుట మంచిది.

యెక్కెళ్లు

1 నల్లజీలకర్రచూర్ణము పంచదార నెన్నకలిపి తిన వలెను.

2 తామరగింజలు నీటిలోనూరి పంచదారకలిపి పుచ్చుకోవలెను.

రొంప (పడిశము)

1 పసుపుకొమ్మకాల్చి దాని బొగపిల్చవలయును.

2 వేడినీళ్ళలో పసుపువేసి ఆయావిరిసి ముఖము నకు పట్టవలెను.

3 మిరియములు సూదికిగుచ్చి కాల్చి పొగవాసన చూడవలెను.

4 నల్లజీలకర్ర చిన్నగుడ్డలో మూటకట్టుకొని అప్పు డప్పుడు వాసనచూడవలెను.

5 నల్లమందు ముక్కుపై న పట్టువేయవలయును.

విరేచనములగుటకు

1 ఆముదము అల్లపురసం కలిపి దానిలో కొంచెము తేనెచేర్చి పుచ్చుకోవలెను. ఆముదము పుచ్చుకొన్నందువలన అసహ్యము కలుగునుగనుక నిమ్మకాయడిప్ప నాలుకకు రాసినయెడల నాలుక యొక్క అసహ్యముపోవును.

2 6 కరక్కాయలను నలగగొట్టి దాల్చినచెక్క చూర్ణము అరతులము నీరు అరసోలడు కలిపి 10 నిమిషములు పొంగనిచ్చి వడగట్టి చల్లారబెట్టి అంతా ఒకే సారిపుచ్చుకొంటే పెద్దవారికి 3 లేక 4 విరేచనములగును. 12 లేక 14 సంవత్సరములుగలవారికి దీనిలో సఖిముగాని దానికంటే తక్కువగాని యివ్వవలయును.

శైగ గెడ్డలు (నెత్తురుగెడ్డలు)

1 వేడినీటితో కాపడము తరుచుగా పెట్టుచుండవలెను.

2 బియ్యపుపిండి నీళ్ళతో ఉడికించి కట్టవలెను.

3 వెలిబూడిద (కచిక) యును ఆముదమును కలిపి పట్టించవలెను.

4 చంద్రకాంత ఆకులు ఆముదమున వెచ్చచేసి వేయవలెను.

5 మంచిగంధము హారతికర్పూరము కలిపివ్రాయవలెను.

సర్వి

వెంటనే విరేచనములగుటకు ఆముదము అల్లపురసము కలిపి యివ్వవలెను.

1 నుగంధి మిరియాలు నల్లజీలకర్ర తెల్లజీలకర్ర ఆవునేతితో కలిపి వ్రాయవలెను.

2 యెర్రసురుగుడుచెక్కయొక్క గంధము వ్రాయవలెను.

3 కాకిదొండాకుపసరు ఆవునేతితో కలిపి వ్రాయవలెను.

ఆకస్తిక వ్యాధులు రక్తముకారుట

1 గాయమున్నచోట పైకెత్తి పట్టుకొనుము ఉదాహరణము చేతికిదెబ్బతగిలిరక్తముకారుచున్నదనుకొనుము ఆచెయ్యి, పైకెత్తి యుంచుటవరనరక్తముకారుట కొంతమట్టుకు తగ్గును.

2 రక్తముకారుచోట వేలినిమోపి గట్టిగాఅణచి యుంచవలెను లేకగుడ్డపీలికను గాయముపైనుంచి గట్టిగానొక్కియుంచుము నీవుఉపయోగించు చేయిగాని గుడ్డగాని పరిశుద్ధముగా నుండవలెను.

3 గాయము తగిలిన వాని దేహముమీదబిగువుగల దుస్తులను తీసివేయుము

4 గాయమున్న అవయవముతో పనిచేయరాదు.

5 గాయము మీదపరిశుభ్రమైన చల్లనినీరు పోయ వలెను యిటులజేయుటవలన రక్తముకారుట కట్టును పెద్ద గాయములలో నీపనిచేయకుము.

కడుపులోనుంచిరక్తముకారుట .

1 మెడమీద బిగుతుగల దుస్తులను తీసివేయుము రోగిని పరుండబెట్టి తలయెత్తయిన తలగడమీదనుంచుము

ముక్కునుండిరక్తముకారుట

1 తలవంచి యుంచకుము తలబాగుగపైకెత్తి కూర్చుండుము

రోగి యొక్కచేతులను పైకెత్తియుంచుము ముక్కురంధ్రములయందును మెడకు వెనుక భాగమందును చల్లనినీటితో తడిపిన గుడ్డలనుంచుము.

2 ముక్కును చీదకుము.

4 పైపద్ధతులచేరక్తము కట్టనిచో ముక్కులోనికిపరిశుభ్రమైన చల్లనినీటిని పిచికారీచేయుము ముక్కుక్రింది భాగము చేతితో గట్టిగా పట్టుకొనుము.

ముక్కులోగింజదూరుట

1 ఒకముక్కురంధ్రము మూసిరెండవముక్కు రంధ్రము చీదవలెను.

2 కొంచెము ముక్కుపోడుము పీల్చినచో తుమ్ములువచ్చి గింజబైటికివచ్చును.

చెవిలోయీగగానిదోమగానిదూరుట

1 నూనె గోరువెచ్చగాకాచి పోసినచో ఊపిరిసలుపకచెవిలో నున్నయీగగాని దోమగాని బైటికివచ్చును.

2 చెవిలో చింతగింజగాని మరియేవస్తువుగాని పడిచిక్కుకొనినచో దానిని పనిముట్లతో తీయుటకు ప్రయత్నించికూడదు అట్లుచేసినయడల గూబకు హానికలుగును గనుక డాక్టరువద్దకు తీసుకొని వెళ్ళవలెను.

కంటిలోనలుసు

1 కంటిలో నలుసుపడగానే దానిని నలుపకూడదు. నలిపినచో ఆనలుసు కంటికిగ్రచ్చుకొని బాధకలిగించును. చేతిరుమాలుతో ఆనలుసు తీయుటకు ప్రయత్నించవలెను. లేక ఆముడమును ఒకటి రెండు బొట్లను కంటియందు విడువవలెను. కనుగుడ్డు మీద కనురెప్పపైకిన్నీ క్రిందకును ఆడకుండునటులచేసి డాక్టరునకు చూపుము.

కంటిలో ఆముదమువిడిచిన తి గంటలలోగా కంటికిపుసిక
ట్టిఆకల్మషము పుసిలోనుండి తొలగిపోవును.

బెణుకులు

1 బెణికిన భాగమునకు విశ్రాంతినిమ్ము అచటఒక
గుడ్డను వేసితరుచుగా ఆగుడ్డను చల్లనినీటిచే తడుపుచుం
డవలెను.

2 ఎక్కువగా నొప్పియు వాపును కలిగియుండిన
చోవేడినీటితో కాపడము తరుచుగా పెట్టుచుండవలెను

మూర్చ

1 గాలివచ్చుచోట రోగిని వెల్లకిల పరుండబెట్టికా
శ్శక్తింద తలగడను పెట్టవలెను

2 ముఖము మీదను చేతులమీదను చల్లనినీరుపో
యవలెను.

3 ఘాటుగలవస్తువులను రోగికి వాసనచూపిన తె
లివివచ్చును

4 తెలివివచ్చిన తరువాత వేడికాఫీగాని తేనీరుగా
నియ్యాయవలెను.

ఎండదెబ్బ

లక్షణములు తలపోటు దాహము స్మృతిలేకపోవుట
శరీరము పేడిగానుండుట నాడిదుడుకుగాఢాత్తుకొనుట ము
ఖముఎర్రబడుటకు ఒకప్పుడు వాంతికూడ నుండుట యీ
లక్షణములు కలిగి యుండును.

చికిత్సలు

1 రోగిని నీడకు తీసుకునిరమ్ము 2 వంటిమీద
నుండు బిగుతుగల దుస్తులను తీసివేయుము 3 తలక్రిం
ద తలగడాలు పెట్టి చల్ల గాలివచ్చునటుల విసరవలెను
4 రోగికి తెలివివచ్చువరకును తల మెడ రొమ్ము వెన్నెము
క చల్లనినీటిలో ముంచినగుడ్డలతో తడుపుచుండవలెను
5 రోగికి తెలివివచ్చిన తరువాత త్రాగుటకు చల్లని నీటి
నియిమ్ము

గుడ్డలకు నిష్పాఅంటుకొనుట

1 నీవు కట్టుకొనినబట్ట అంటుకొనినచో మోకాళ్ళ
మధ్య ఆబట్టను నలిపి మంటను ఆర్పవలెను. లేచా; ఆమం
డేభాగమును తక్కినబట్టమడతలలో పెట్టి నలిపివేయవలెను

2 బట్ట అంటుకున్నప్పుడు పరుగెత్తకూడదు పరుగెత్తినచో గాలివలన మంటలు యెక్కువగును.

3 బట్టలకు నిప్పు అంటుకుని మంటలు లేచినచో మండుచున్న భాగము పైకియెత్తి పరుండబెట్టుము అట్లు చేసినచో మంటలు ముఖముమీదికి రావు కండ్లకు ముఖమునకు ప్రమాదము కలుగదు.

4 బట్ట అంటుకొన్నప్పుడు యెవరునులేక నీవు ఒంటరిగా నున్నచో నీప్రక్కను కంబళిగాని, దళసరిగడ్డగాని; కోటుగాని యున్నచోటికి మెల్లగా వెళ్ళుము. ఆగుడ్డను తీసి మంటలపైని కప్పము. అటులచేసినచో మంటలు ఆరిపోవును.

నీటిప్రమాదము

ఒకమనిషి నీళ్ళలోపడి మేకారణముచేత నైనను మునిగిపోయినయెడల ఆమనిషిని వెంటనే పైకితీసి ఈక్రిందిచికిత్సలు చేయవలెను.

ఊపిరి తిరిగివచ్చేటట్లుచేయుట.

1 గాలిగొట్టములోకి స్వేచ్ఛగా వాయువును ప్రవేశింపజేయుటకు నోరు; ముక్కురంధ్రములు శుభ్రపరుచుము. యెందుచేతననగా ఆరంధ్రములయందు మన్ను మొదలగుపదార్థములుండియుండునుగాన వాటిని ముందుగ

తొలగించ బ్రయత్నించుము. నోరు తెరచియుండునటుల
చేసి రోగియొక్క నాలుకను ముందుకులాగియుంచుము.
రోమ్ముమీదగాని మెడమీదగాని బిగువుగానుండు బట్ట
లను తీసివేయుము.

2 కొన్ని నిమిషముల పర్యంతము భూమి నైపున
ముఖమువుండేటట్టుగా పెట్టి నుదురుక్రింద తలగడా యెత్తు
పెట్టి శరీరమును త్రిప్పియుంచవలెను. అందువలన లోపలి
నీరు వెలుపలికివచ్చుటకు సావు కాశముకలదు. వానిని బోర
గిల పరుండబెట్టి నడుమును పెకిపట్టుకొనిన శ్వాసనాళము
ఊపిరితిత్తులు వీటినుండి నీళ్ళు కారిపోవుటకై కొన్ని సెకం
డ్లవరకు ప్రయత్నించవలెను.

3 అటుల నీళ్ళు కారిపోయినతరువాత ముక్కువద్ద
స్మెలింగుసాట్టుగాని; పొగాకుతో చేసిన నన్యపుపొడినిగాని
వాసనచూపి రొమ్ము; కాళ్ళు; చేతులు వెచ్చపడునటుల
రుద్దవలెను.

4 తరువాత ఊపిరివిడుచుటకు వీలుగానుండులాగున
తలక్రింద తలగడలు బాగా యెత్తుగా బెట్టి వీపు వెనుకభా
గముగనుండేలాగున పరుండబెట్టవలెను. తలక్రిందను భుజ
ములక్రిందను యెత్తుగా యెత్తుపెట్టి క్రిమముగా పాదము
లవరకు ఏటవాలుగా నుండునటుల పడక యేర్పాటుచేయ
వలెను.

5 రోగియొక్క మోచేతులు పెగావట్టుకొని రెక్కలను నెమ్మదిగాను చక్కగాను శ్వాసకోసములలోనికి గాని ఆకర్షించేనిమిత్తము ఆచేతులను నెత్తిపైనికలుసుకొనే లాగున మెల్లగాను లాగవలెను. యిటుల 1 నిమిషమున కు 15 సార్లు స్వతహాగా ఊపిరివిడుచుశక్తి కలిగేవరకు జాగ్రత్తగా చేయవలెను.

6 వేడినీళ్ళు నీసాలోపోసిశరీరమంతయుకాచవలెను. యిటుకపోడుముతోడను; ప్లానల్ గుడ్డతోను కడుపుయొక్క పల్లపుభాగమందు బాగుగ కాచి శరీరమందలి వేడిని వృద్ధినిొందించవలెను. ఈలాగున చంకలలోను; తొడలమధ్యను; పాదములయొక్క అడుగునను కాచి ఉష్ణమును వృద్ధినిొందించవలెను. ఈరోగిని పొడిగానున్న కంబళీగుడ్డలతో దట్టముగాగప్పి అంగములను చర్మమునుంచి పైకి రుద్దివలెను.

7 ప్రాణమురాగానే మ్రింగేశక్తివచ్చినపుడు కొంచెము వేడినీళ్లు త్రాగించవలెను. తరువాత కొంతసేపటికి వేడి వేడి కాఫీ నీయవచ్చును. రోగిని గాభరాపరచగూడదు. రోగిని శాంతముగా పరుండబెట్టి నిద్రపోయేట్లు చేయవలెను.

8 నీళ్ళలో మునిగిపోయినవారికి ఊపిరిలేకపోయినంతమాత్రమున ప్రాణముపోయినట్లు యెంచకూడదు. నెమ్మదిగా

దితోను జాగ్రత్తతోను పట్టుడలతోను ఎడతెగనిశక్తి
తోను ఊపిరివచ్చునటులచేయుటకు ప్రయత్నించవలెను.

పాముకాటు

పాముకరచినవెంటనే దానివిషము రక్తముతోగలసి
చెడురక్తనాళములగుండా హృదయమునకుచేరి శరీరమంత
యువ్యాపించును. ఇట్లువిషము శరీరమంతయు వ్యాపించు
టవలన చాల అపాయము కలుగును. గనుక మనము
ముఖ్యముగా గమనించవలసినదేమనగా పామువిషము
గుండెకు పోకుండచేయవలెను. అట్లుచేయుటకు యీక్రింది
మార్గములు అవలంబించవలెను.

1 పాము కరచినచోటికి గుండె అతिसమీపము
నవిదుండువై పున, కాటుకుపై భాగమందు విషముపైకి
ఎక్కుకుండా, గుడ్డతోగాని, తాడుతోగాని గట్టిగాబిగించి
కట్టుకట్టవలెను. ఈకట్టుసరీగా బిగియుటకొఱకుకట్టుమధ్యన
కర్రఉంచి మెలిపెట్టవలెను. ఈలాగుననే మొదటికట్టుకు
పైగా 4 లేక 6 అంగుళముల దూరములో రెండుమూడు
కట్లు కట్టవలెను. అప్పుడు పామురచినచోట పదునుగల
చాకుతోగీరవలెను. ఆగీరుభాగము పాలిగఅంగుళము
లోతుగానుండి దానినుంచి రక్తము విస్తారముగా పోనియ్య
వలెను.

లేనిచో కరచినభాగముచుట్టూ కోసివేయవలెను. సాధ్యమైనంతత్వరలో యీగాయము అడుగున ఎర్రగా కాలిన యినుముతోగాని, నిప్పుకణముతోగాని కాల్చవలెను. లేక కార్బాలిక్ ఆసిడ్తోగాని నైట్రిక్ ఆసిడ్తోగాని కాల్చవచ్చును.

పైన చెప్పినకాల్పు చికిత్సలు చేయుటకువీలులేనిచో పోటాసియమ్ పర్మాంగనేట్ అనుమందును పొడిచేసి పాముకాటుగలభాగమందువేసి రుద్దుము. మరియు ఆమందును వేడినీటిలో నెక్కువగాకలిపి అనీటిలో పాముకరచిన భాగమునుంచి పట్టుకొనుము. ఆమందు పామువిషమునకు విరుగుడుగా పనిచేయును.

కట్టుకట్టిన అరగంటకు విషసంబంధపు గుర్తులు అగుపడకపోయినచో ఆకట్టువిప్పివేయవలెను. లేనియడల ఆభాగముకుల్లి చచ్చిపోవును. విషచిహ్నాలు కనిపించినచో కట్టువిప్పరాదు.

పాముకరచినవానికి బలహీనముగా నుండునెడల కాఫీ, తేనీరు మొదలగు ఉద్రేకకరములగు పానీయముల నియ్యవలెను.

పాములురాకుండచేసికొనుట

1 పాముకు కప్పలు అహారములు గనుక మన

యిండ్లలోనికి కప్పలురాకుండ చూచుకొనవలెను. ఈలా

గుననే ఎలుకలున్న స్థలమందుకూడ జాగ్రత్తగా నుండవలెను

2 స్నానపుగదిలోనుండి నీరుపోవుతూముకు అడ్డముగా చిన్నచిన్న రంధ్రములుగల గేకును అమర్చియుంచుము. ఈలాటివే గదిగుమ్మములకుకూడ వేయించవలెను.

3 ఇంటికిదగ్గరగా తీగెలు, డొంకలు, రుప్పలు మొదలగునవి పీకించి శుభ్రముగా నుంచవలెను.

వెరికుక్క మొదలైనవికరచుట

వెరికుక్క ఒకనినికరచిన పదిరోజులలోగా చనిపోయినచో నది వెరికుక్కయని నిర్ధారణచేయవలెను అది చావనిచో మంచికుక్కయని యనుకోవలెను. మంచికుక్క కాటు అంతప్రమాదమైనదికాదు.

వెరికుక్కకరచినభాగమునకుపైగా గట్టిగకట్టుకట్టి గాయమును వేడినీళ్లతో బాగాకడుగవలెను. తరువాత కార్బొలిక్ ఆసిడ్ అను ద్రావకముతో కరచినచోటపుండు చేయుము. పిమ్మట రోగిని వెరిజంతువులు కరచినగాయములకు వైద్యముచేసెడు ఆసుపత్రికిపంపవలెను. అచ్చట యీవ్యాధికి యింజక్షనులు చేయుదురు.

వెరికుక్కగాని వెరినక్కగాని కరచినయడల, అవిషము లోనికిఎక్కుటవలన 'జలభీతి' యను నొకవ్యాధి కనిపించును.

తేలుకుట్టుట

చికిత్సలు

1 కుట్టినచోటుకు పై భాగమున ఒక గుడ్డపీలికతోగాని తాడుతోగాని గట్టిగబిగించి కట్టుము. పంటితోప్రీతి రక్తమును తీసివేయుము.

2 నీరుల్లి పాయకోసి చానితో ఆకుట్టినచోట బాగుగా రుద్దవలయును.

3 పొగాకురసముతీసి ఆరసముతో కుట్టినస్థలమందు బాగుగా మర్దనాచేయవలెను.

కొన్ని వ్యాధులకు తగిన జౌషధములను

తేలుపు పట్టి

ఈ మందులన్నియు చాలాభాగము “ఆంధ్రీఆయుర్వేదఫార్మశీ” మద్రాసులో వెలకు దొరకును.

రోగము

రోగము

మందుపేరు

తేలుగుపేరు

ఇంగ్లీషుపేరు

అజీర్ణము (Dyspepsia) 1క్రవ్యాదిరసం 2 భాస్కరలవణము

అతిసారము (నీళ్లవిరేచనములు) (Diarrhoea) 1 కర్పూ

రార్జరిష్టం 2 గంగాధరచూర్ణం

అతిమూత్రము (Diabetes) 1 వసంతకుసుమాకరం 2 శత

పురకృష్టాభ్రకం

అపస్మారము (Hysteria.) 1 కళ్యాణఘృతం 2 హింగా

ష్టకచూర్ణం

ఉబ్బసము (Asthma) 1 చ్యవనప్రాశ 2 వ్యాఘ్రిహరీతకి

కే కనకాసవము

ఋతుశూల (Dysmenorrhoea) 1 హింగాష్టకచూర్ణం

2 అశోకారిష్ట

కడుపునొప్పి (Colic) 1 శంకవటి 2 భాస్కరలవణం

కర్ణరోగములు (Ear, Diseases of) 1 తూర్జైలం

కలరా (విశూచి) (Cholera) 1 కర్పూరార్జిష్టం 2 అహి

ఫేనాసవము

కామిల (Iundice) రోహితకారిష్టం

కుష్టు (Leprosy) 1 కడిరారిష్టము 2 మహాగంధకరసా

యనం కి మహాపిరంగాదిలేహ్యము

గర్భాశయరోగము (Uterus, Diseases of) అశోకారిష్ట

2 లోధ్ర

గుండెరోగములు (Heart diseases) అరణారిష్ట

గ్రహణి (Dysentery) 1 జాతీఫలాదిచూర్ణము 2 కపి

ద్ధాష్టకచూర్ణం కి గంగాధరచూర్ణము

చలిజ్వరము (Malaria) 1 మహాజ్వరాంకుశం 2 సుదర్శన

చూర్ణము

జ్వరములు (Fever) 1 ఆనందభైరవి 2 శీతానురసం

3 సన్నిపాతభైరవి

తెల్లకుసుమ (Leucorrhoea) పుష్పానుగచూర్ణం 2 అశో

కారిష్ట

దగ్గు (Cough) (Bronchites) 1 వాసానిష్ట 2 చంద్రా

మృతరసం

నరములబలహీనత (Nervous debility) అశ్వగంధారిష్ట

నేత్రవ్యాధులు (Eye Diseases of) 1 నారికేళాంజనం

2 నైనామృతం 3 మహాత్రిఫలాద్యఘృతం (లోపల

కునేవించేది)

పక్షవాతం (Paralysis) 1 అర్కాదీతైలం 2 క్షీరబాల

తైలం (పైకివ్రాయుటకు) 3 బలారిష్టము (లోపలకు

పుచ్చుకొనుటకు)

పాండు (రక్తహీనత) (Anaemia) లోహాసవము

పేగు (Plague) 1 హైమాదిపానకం 2 శతధాతఘృతం

పైత్యము (Biliousness) 1 మాధీఫలరసాయనం 2 ఖం

డార్థికలేహ్యము

బోదకాలు (Elephantiasis) 1 నిత్యానందరసము

మలబద్ధము (Constipation) 1 త్రివృత్ లేహ్యము

మేహవాతనొప్పులు (Rheumatism) 1 మోగరాజగుగ్గులు

2 క్షీరబాలతైలం

మెదడువ్యాధులు (Mental diseases) బ్రహ్మిరసాయనం

వీర్యనష్టము (Spermatorrhoea) అకారకరభాదివటి

సెగ (Gonorrhoea) 1 చంగనాసవం 2 చంద్రప్రభావటి

సవాయి (Syphilis) 1 భల్లాతకరసాయనం 2 సర్వవ్యాధి

హర్షణం 3 రసమాణిక్యం

సిద్ధౌషధములు.

1 హిస్టరైస్ :—హిస్టీరియా అనగా గర్భాశయోన్మాదము, మూర్ఛ, సరిముల బలహీనత, మొదలగు వ్యాధులను అమూల్యమైనది. ఒక నెలకు సరిపడు మందు డబ్బీ 1కి రు 5—0—0

2 థాతుబండ్ —శుక్లనష్టము స్వప్నస్కలనము నివారణయగును. వీర్యము గట్టిపడును. రతిదారుధ్యము గలుగజేయును. వీర్యస్తంభనచేయును. ఒక నెలకు మందు రు 4—0—0

3 డెస్మోరైస్ —ఇది కఠినమైన ఋతుశూలను పోగొట్టును. పరిశోధనలుచేసి కనిపెట్టబడినది. 15 రోజులకు సరిపడుమాత్రాలు డబ్బీ 1కి రు 2—0—0

4 ప్రదరాంతక్ —మూడుజాతుల కుసుమలకు,

దివ్యోషధము, అన్ని ప్రమేహములలోకూడ పేరుపొంది
నది వెల డబ్బీ 1కి రు 5—0—0 (1 తులముమందు)

5 గర్భస్రావనివారిణి—గర్భస్రావమునిలపి సత్సం
తానము గలుగజేయును. వంధ్యాదోషములను పోగొట్టి
గర్భవారణకలుగజేయును.

వెల 1తులముమందు రు 5—0—0

6 పార్శ్వపుతలనొప్పిమాత్రాలు — పార్శ్వపుతల
నొప్పి దీనిని 7 దినములు సేవించుటవలన మరలతిరిగివస్త
టికిని రాదు. నిస్సంశయముగాకుదురును. 1శ షూత్రాలు
గలడబ్బీ 1కి రు 2—0—0 .

7 డై జెస్టు — పైత్యము అజీర్తి మలబద్ధము దీనిని
సేవించుటవలన పోవును. బాలురు, వృద్ధులు, నిర్భయము
గా సేవించవచ్చును. తత్వము మార్చి మలబద్ధము తొల
గించుటలో నిది ఘనత కెక్కినది. వెల డబ్బీ 1కి
రు 2—0—0

8 కామవర్ధనీ — సపుంసకత్వము, శుక్లసప్తము
సరముల బలహీనత. నిస్సత్తువ హరించును. రక్తశుద్ధి చే
యును. శరీరమాంసమును వృద్ధిచేయును. బలమైన ఆహార
ము. వెల డబ్బీ 1కి రు 4—0—0

యోగ్యతాపత్రికలకు వ్రాయుడు.

వీటన్నింటికి పోష్టు, రిజిస్ట్రేషన్ ప్యాకింగు ఖర్చు
లువేరు.

డాక్టరు కె. బి. శర్మ,
పొలమూరు. పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

సుప్రసిద్ధవైద్యగ్రంథములు

1 ఓషదీగుణపంచభాషి—ఈపుస్తకములో సుమారు 800 వనమూలికలపేర్లు 5 భాషలలో వ్రాయుటయేగాక వాట్లసిద్ధగుణములు వాటిని సేవించుటవలన కలిగివవికార మునకుశాంతులు అలభ్యప్రతినిధివస్తువులు, ప్రతినామములు మూలికలోనుండు ప్రాముఖ్యమైన పదార్థము (Active principle) మొదలగునవి పెక్కుశాస్త్రములు పరిశీలించి వ్రాయబడినవి వెలప్రతి 1కి రు1-0-0

2 ఆసవాఃష్టదీపిక—దీనిలో ఆసవములు అరిష్టము, చేయు విధము పుష్కలముగా అనేక శాస్త్రములు పరిశీలించి వ్రాయబడినది వెల ప్రతి 1కి రు 0-8-0

3 ఆంగ్లేయవైద్యరహస్యము :— ప్రతికుటుంబమును, ప్రతిపల్లెటూరివైద్యుడును, యింగ్లీషువైద్యము సులభముగా దనివలన చెసికొనవచ్చును.

వెల ప్రతి 1కి 0—8—0

4 తెలుగుమడికిల్ హిందుబుక్కు—యిందునిత్యకృత్యములో నింటిలోనుపయోగించుకొను ఔషధములు అనగా ఆయుర్వేద భైరవి శి తామ్రసము సన్నిపాతభైరవి లక్ష్మీపలా

సరసం గ్రహణికవాటం ప్రతాపలంకేశ్వరం మొదలగు
మందులు చేయునిధము శుద్ధులు ప్రతివానికి తెలిసేటట్లు
చక్కగా వ్రాయబడినవి.

వెల ప్రతి 1కి రు-04-0

వీట్లన్నింటికి పోస్తున్నామింకను వైరాగ్యులు వేరు

పొలమూరు.

డాక్టరు కె. బి. శర్మ

1-8-1928

పొలమూరుపశ్చిమగోదావరిజిల్లా

ప్రీతి క

—:0:—

తెలుగు మెడికల్ హాండుబుక్కు మొదటికూర్పు
1902 సం॥లోను రెండవకూర్పు 1903 సం॥లోను మా
తండ్రిగారగు కొత్తపల్లి నరసింహముగారిచే ప్రకటింపబడె
ను ఆ ప్రతులన్నియు త్వరలోనే ఖర్చుపడినవి. దరిమిలాను
అనేకులు సదరు గ్రంథములకొరకు వ్రాయుచున్నందున
సదరు గ్రంథమును మా తండ్రిగారిచేత పరిష్కరింపించి
యీ మూడవకూర్పు నేను ప్రకటించడమైనది. గాన
యిందులదోషంబులు క్షమింతురుగాత.

పొలముగు }
1—8—1928 }

డాక్టర్ కె. బి. శర్మ.

2

1 ఆనందభైరవి.

శ్రీమద్భైరవి
తత్వములు

ఇంగిలీకము, నాభి త్రికటుకములు (అనగా శౌంతి పిప్పలి, మిరియాలు) వెలిగారము పిప్పళ్ళు వీటిని శుద్ధులు చేసి సమభాగములుగ ఖల్వమందుంచి, మాధీఫలమురసముచే బాగుగ మర్దించవలెను. దీనిని జ్వరములలో గుంజాపరిమాణముమాత్రం వాడుదురు. గ్రహణ్యాతిసారాదులలో దీనికి కొద్దిగా నల్లమందుచేర్చి వైద్యులు పయోగించుచున్నారు. కొందరు వైద్యులు మాధీఫలరసముకుబదులుగా నిమ్మపండ్లరసముచే నూరి పైమందు తయారుచేయుచున్నారు.

2 శీతాంశురసము.

మణిశిల, తాళకము యివి దినుసుకొక్కొక్కభాగము. త్రికటుకములు అనగా శౌంతి పిప్పలి మిరియాలు మూడునుకలిసి రెండుభాగములు వేపచెక్కరసముతో బాగుగ మర్దించవలెను. దీనిని చాలామంది వైద్యులు నిమ్మపండ్లరసముతో మాత్రము మర్దనాచేసి వాడుచున్నారు. దీనిని శీతజ్వరములలో వివిధములగు అనుపానములచే వాడనచ్చును.

3 సన్నిపాతభైరవి.

తాళకము, గంధకము, పాదరసము యివిసమభాగములు; వీట్లకు సమము నాభి, మణిశిల, వెలిగారము యివి తాళకముతో సమభాగములుగ వేసేది, వీటినన్నిటికి సమము యింగిలీకముచేర్చవలెను. చిత్రమూలము, అల్లము, నిమ్మపండ్లు వీటిరసములచే, ఒక్కొక్కరసము చేత ఒక్కొక్కరోజు చొ॥ మూడురోజులు మర్దించనలెను. అనుపానభేదములచే అన్నివిధములైన సన్నిపాతములలోను వాడవచ్చును.

4 సింహప్రతిపాలనం.

పాదరసం, గంధకం, నాభి, గరళం యివి సమభాగములు తెచ్చి హంసపాదియాకురసముతో బాగుగ మర్దించి ఆనాలవలె మాత్రాలు చేయవలెను. ఇది సర్వజ్వరములలోను వాడుదురు. రోగికి తత్వమునుబట్టి శీతలోపచారములు చేయవచ్చును. కొందరు వైద్యులు ఈ మాత్రలను వాడుతూ, పెరుగుఅన్నము పెట్టించుచుందురు.

5 పైత్యంతకము.

అల్లము, జీలకర్ర, ఉసిరికపప్పు, లవంగములు, సైంధవణ్ణం, రససింఘారం, తాళిసపత్రి, తవాక్షరి, యివి సమభాగములుగ చేర్చి నిమ్మపండ్లరసముతో 3 రోజులు బాగుగ మర్దించవలెను. దీనివలన, ఆమ్లపైత్యాదులు కుదురును. మాత్ర మోతాదు శనగగింజంత వాడవచ్చును.

6 హుతాశనరసం.

గంధకము, 1 భా. వెలిగారం, 1 భా. నాభి, 2 భా కఫరి, 3 భా. శంఖభస్మం, 3 భా. మిరియాలు, 8 భా. నిమ్మపండ్లరసముతో మర్దనాచేయవలెను. దీనివలన అజ్వీర్ణములు హరియించి ఆకలిపుట్టించును.

7 హాతగజాంకుశము.

పాదరసం 8 భా. ముషేణివిత్తులు 8 భా. గంధకం 3 భా. త్రికటకము 3 భా. త్రిఫలములు 3 భా. నిమ్మపండ్లరసముతో మర్దించి గురుగింజపరిమాణం మాత్రలుచేసి పూటకు మూడుమాత్రలు చొ॥ న్యాయమిరియాలచూర్ణం

అనుపాసముతో సేవించిన పూరుస్తంభవాతము మొదలగు అన్నివిధములయిన వాతములును కుదురును.

8 స్వచ్ఛన్నము.

పాదరసం, నాభి, గంధకం, మూషును సమభాగములు. జాజికాయలు పాదరసంలో సగభాగం వేయవలెను. వీటి అన్నిటికిని సగము పిప్పళ్ళు యివి తమలపాకులరసముచే బాగుగ మర్దించవలెను. చంటిబిడ్డల అజ్జీర్ణములు, వాతములు, జ్వరములు కుదురును.

9 కనకసుందరరసం.

ఇంగిలీకం, మిరియాలు, గంధకం, పిప్పళ్ళు, వెలిగారం. నాభి, నల్లఉమ్మెత్తవిత్తులు యివి సమభాగములు తెచ్చి గంజాయిఆకురసముతో ఒకయ్యూము మర్దించి శనగ గింజఱత మాత్రలుచేసుకోవలెను. దీనివలన జ్వరాతిసారములు, గ్రహణులు నివర్తించును. మజ్జిగఅన్నము భుజించుట పథ్యకరము.

10 లఘుక్రవ్యాది.

పాదరసం 1 భా. గంధకం 2 భా. లోహభస్మం
అరభాగం, పిప్పలి, పిప్పలిమూలం, చిత్రమూలం, శొంఠి,
లవంగాలు యివి ప్రత్యేకము అరభాగం చొ॥ చేర్చవలె
ను. సౌవర్చలవణం 1 భా. వెలిగారం 2 భా. మిరియాలు
2 భా. వీటిని చూర్ణించి నిమ్మ, మాదీఫలం, డబ్బ, దా
నిమ్మరసములచే బాగుగ మర్దించవలెను. దీనిని మజ్జితో
నేవించినచో సర్వాశ్లేర్ణములు హరించి అగ్నిదీప్తి కలు
గును.

11 ఇచ్చాభేదిరసం.

పాదరసము, గంధకం, వెలిగారం; శొంఠి, మిరి
యాలు యివి సమభాగములు నేపాశములు 3 భా. యివి
చక్కగా మర్దనాచేసి రెండు గురివిండగింజలంత యెత్తుగల
మాత్రలుచేసి క్షితితో నేవించిన సుఖికి రోచనమగును.

12 శూక్రగుటారం

వెలిగారం 1 భా పాదరసం 1 భా గంధకం 1 భా
కరక తాడియుసిరికలు ఈమూడునుకలిసి 1 భా. శొంఠి పిప్ప

లిమిరియాలు శమూడున్నకలిసి 1 భా తాశకం 1 భా నాభి 1 భా తామభస్మం 1 భా నేపాశములు 1 భా యి వి సమభాగములుగ్రహించి ఖల్వమందుంచి గుంటకలగర ఆకురసమున మర్దించి రెండుగుంజలంతమాత్రలుచేసి ఒక మాత్ర మిరియాలు అల్లపురసముతోనిచ్చిన సర్వశూల లు నివారించును.

13 జ్వరధూమ కేతు

పాదరసం గంధకం ఇంగిలీకం సముద్రఫానురుగు యివి సమభాగములు అల్లపురసముచేత 2 ఝాములు మర్దించవలెను. అల్లపురసముతో 3 రోజులు నేవించిన నవ జ్వరములు కుదురును.

14 మహాజ్వరాంకుశం

పాదరసం 1 భా నాభి 1 భా గంధకం 1 భా నల్ల ఉమ్మెత్తగింజలు 3 భా శొంఠి 4 భా పిప్పళ్ళు 4 భా మిరి యాలు 4 భా నిమ్మపండ్లరసముతోను అల్లపురసముతోను బాగుగమర్దించి రెండుగుంజలంతమాత్ర నేవించవలెను. అన్నివిధములయిన ఆహికజ్వరములు కుదురును.

15 క్రిమిముద్గరసం

పాదరసం 1 భా గంధకం 2 భా వామన 3 భా వాయువిడంగములు 4 భా శేషముష్టినిత్తులు 5 భా మోదుగమాడలు 6 భా వీటిని చూర్ణించి నిష్కస్రమాణం తేనెతో పుచ్చుకొన్నపిదప తుంగముస్తల కషాయం పుచ్చుకొనిన క్రిములు హరించును.

16 సింధూరచూషణం

అభ్రకభస్మం 1 భా రససింధూరం 1 భా గంధకం 1 భా వెలిగారం 1 భా యివినల్లపుష్పైత్తాకురసముచే మర్దించవలెను. ఇది గర్భిణీస్త్రీలజ్వరములు వగయిరాలకు మిక్కిలి మంచిది ఇది రేవణసిద్ధునియోగము.

17 గ్రహణిక వాటం

పాదరసం జాజికాయ శొంఠి పిప్పలి మిరియాలు నాభి గంధకం వీటిని సమభాగములుగచేర్చి గంజాయిఆకు కషాయమున మర్దించవలెను. అనుపానవిశేషముచే అన్ని విధములైన గ్రహణులలోను పనిచేయును.

18 పంచవక్తరసం

పాదరసం 1 భా గంధకం 1 భా వెలిగారం 1 భా మిరియాలు 1 భా నల్లపుష్పేత్తాకురసమున మర్దనాచేయవలెను అన్నివిధములైన జ్వరములు కుదురును.

19 జ్వరహారి

కటకరోహిణి మిరియాలు రససింధూరం నాభి ఇవి సమభాగములుగ తెచ్చి గుంటకలగరతకురసాన బాగుగ మర్దించవలెను. అన్నివిధములయిన సామాన్యజ్వరములు కుదురును.

20 కాలకూటరసం

నాభి 11 భా పాదరసం 3 భా గంధకం 5 భా మణిశిల 6 భా తామ్రభస్మం 4 భా వెలిగారం 6 భా తాళకం 9 భా చిత్రమూలం 9 భా కరకతాడివుసిరికలు ఈ మూడున్న కలిసి 10 భా శొంఠి పిప్పలిమిరియాలు ఈ మూడున్న కలిసి 12భా ఇంగువ 1 భా వస 1 భా ఈప్రకారం ఖల్వమందుచేర్చి 1 అల్లము 2 చిత్రమూలం 3 నిమ్మపండు 4 వెల్లులి 5 గురివిండచక్క 6 కాగమునగ 7

తెల్లజిల్లేడువేరు 8 చెన్నచెల్లగడ్డ 9 హంసపాదిఆకు 10
 వావిలాకు 11 తమలపాకు 12 ఊడుగచెక్క 13 మునగ
 వేరు ఈ రసములచేత ప్రత్యేకము రసమున కొకరూము
 చొప్పున మర్చనాచేయవలెను, తగువాత పంచకోలకషాయ
 ముతో ఒకరోజునను పంచమూలకషాయముతో మరియొ
 కరోజునను బాగుగ మర్దించవలెను, మాత్ర పరిమాణం
 గుంజామాత్ర గాచేసి అనుపానములతోవాడిన అన్నివిధము
 లగు దారుణవాతములును హరించును.

21 మృత్యుంజయరసము

నాభి 1 భా మిరియాలు 1 భా పిప్పలి 1 భా మో
 డి 1 భా గంధకం 1 భా వెలిగారం 1 భా యింగిలీకం 2
 భా వీటిని ఖల్వముంచుచి సిమ్మపండ్లరసముతో బాగుగ
 నూరి పెసరగింజంతమాత్రాలు చేయవలెను. ఘోరమైన సవ
 జ్వరములు అనుపాసవిశేషముతో కుదురును.

22 వాతవిధ్వంసి

పాదరసం 1 భా గంధకం 1 భా సీసభస్మం 1 భా
 వంగభస్మం 1 భా లోహభస్మం 1 భా తామ్రభస్మం 1

భా అభ్రకభస్మం 1భా శొంఠి 1భా పిప్పలి 1భా మిరియాలు
1 భా వెలిగారం 1 భా నాభి 4½ భా చొ॥ చేర్చి త్రిఫల
కషాయముతో 3 రోజులును నేలతాడిగడ్డలు చిత్రమూలం
గుంటకలగరఆకు చంగల్వకోష్ఠు వీటిరసములచే 3 సార్లును
వావిలియాకు అల్లము అడ్డసరము గంజాయిఆకు నిమ్మపం
డ్లరసము ఈ రసములన్నిటిచేతను వేరువేరుగా బాగుగ
నూరవలెను, యిది సూతికావాతములమీదకూడా బాగు
గ పనిచేయును.

౨౩ లఘుసూర్యావర్తి

అభ్రకభస్మం హేమాక్షికభస్మం పైడిపత్తిగింజల
లోనిపప్పు వెలిగారం ముత్యపుచిప్పలభస్మం తిప్పసత్తు
కాకిదొండపిత్తులలోనిపప్పు లవంగాలు యివి సమభాగము
లు వీరిన్నిటికిని సమభాగం ఇంగిలీకంవేసి నిమ్మ దాని
మ్మ పెద్దవుసిరిక మాదీఫలం నారింజ డబ్బ యీ ఫలరస
ములచేతను అల్లము పులిచంచలి, జీలకర్ర పచ్చిద్రాక్షయీ
రసములచేతను వేరువేరుగా రసము ఒక్కొక్కటికి ఒకరోజుచొ
ప్పున బాగుగ మర్దించవలెను. పైడిపత్తిపువ్వుయొక్క రస
ముచేతను కొంతరు మర్దనాచేయుచున్నారు. అన్నివిధము
లయిన చర్దులు జ్వరములు చక్కగా కుదురును. అనుభవ
నీయమైనది.

24 మాల్యవంతరసం.

పాలతుత్తం 2 భా మిరియాలు 1 భా వేపచెక్క
రసానమర్దించేది పెసరగింజంత మాత్రలు వాడవలెను.
కఠినజ్వరములు అద్భుతముగ కుదురును.

25 మృతసంజివినిరసం.

ఇంగిలీకం 4 తు నాభి 2 తు వెలిగారం తు 1 నే
పాళాలు తు 1 అల్లపురసంతో రెండురూములు బాగుగ
మర్దన చేయవలెను.

26 ప్రతాపలంకేశ్వరం.

పాపరసం 1భా అధికభస్మం 1 భా గంధకం 1భా
లోహభస్మం 2 భా అప్పుడుపుట్టిన ఆవుదూడ రేణంకా
ల్చిన మసి 3 భా మిరియాలు 3 భా నాభి 8 భా శంఖభ
స్మం 8 భా వీటిని వావిలాకురసముతో మర్దించవలెను. స
మస్తవాతజ్వరములు సన్ని సాతములమీద వాడవచ్చును.

27 కస్తూరిబైరవం

నాభి, కస్తూరి, జున్ను, పావుదాకు గోరోజనం కుం
కుమపువ్వు మిరియాలు యివిసమభాగములు తెచ్చి చిత్రి
మూలరసంతో 3 రోజులుచక్కగా మర్దించి గుంజాపి
మాణం మాత్రలుచేసి కాక్కుగల సీసాలో వేయవలెను.
యీమాత్రలకు వెండిగున్నారేసు చుట్టినచో ఘాటుపోకుం
డాయుండును. యిదిచంటిపిల్లల వాతవ్యాధులకు మిక్కిలి
మంచి మందు,

28 లఘుచంద్రోదయం

అధికభస్మం, పాదరసం, వంశభస్మం, ఏలకులు,
శిలాజాత భస్మం యివిసమభాగములు తెచ్చి, అరటిదుప్పర
సముచే మర్దించవలెను. అనుపాననిశేషముతో సేవించిన
సమస్తప్రమేహములు కుదురును.

29 భేదీజ్వరాంకుశం

పాదరసం 1 భా నాభి 1 భా గంధకం 2 భా వె
లిగారం 2 భా మిరియాలు 5 భా నేపాళాలు 6 భా రెండు

జాములు ములకపండ్లరసము (అనగా పాకుడు) చేమర్దించిన
 లెను. గుంజాప్రమాణం మాత్రము అల్లపురసముతో నే
 వించిన మలబద్ధము నివారించుచు జ్వరములు హరించును.

30 రాజచంద్రేశ్వరి

పాదరసం, గంధకం. నాభి, తామ్రభస్మం యివిస
 మభాగములుగాచేర్చి చిత్తముారసముచే ఒకదినముమర్దించిన
 లెను. అల్లపురసముతో ఒకమాత్రనేవించిన, మొండి
 జ్వరములు హరించును = ఈమందువాడుచు అవసరమునుబ
 ట్టి రోగికి శీతలోపచారములు చేయవచ్చును.

31 తరుణార్కం

గంధకం, వెలిగారం, అభ్రకభస్మం, నాభి, నల్ల
 ఉమ్మెత్తవిత్తులు గరళము (అనగా త్రాచుపామువిషము)
 రక్తచందనము, వంగభస్మం, యివిసమభాగములు, వీటికి
 న్నిటికిని సమము యింగిలీకం చేర్చినలెను. మాదీఢలరస
 ముచే మూడుదినములు కాగుగమర్దనాచేయవలెను అను
 పానవిశేషములతో వాడిన అద్భుతముగు జ్వరములు
 హరించును.

32 నిషమసూచికారసం

సాదరసం, నాభి, గరళం యివిసమభాగములు నల్లడిమెత్తాకురసమున బాగుగ మర్దించవలెను. 4 'ఝాములు మర్దనాచేసి ఆవాలం తేసి మాత్రము కట్టవలెను. తీవ్రమైన వాతజ్వరములు సూతికావాతజ్వరములు కుదురును.

33 మేహాంతకము

కాంతభస్మం తు 1 వంగభస్మం 1 తు అభ్రకం తు 1 కర్పూరశిలాజత్ 4 తు యివికలబందరసాన మర్దించవలెను, వెన్న పంచదార అనుపానములతో నేవించిన మేహములు మేహజ్వరములు కుదురును.

34 కఫకేతు

వెలిగారం, శంఖభస్మం, శొంఠి, సిస్పలి, మిరియాను, నాభి, యివి సమభాగములు తెచ్చి, అల్లపురసముతో బాగుగ నూరికుప్పెలు కట్టవలెను. వాతముతో కూడుకొన్న శ్లేష్మవ్యాధులలో, అనుపానవిశేషములచేత యీమందు కఫమును నివారణచేయును. తులశియాకురసం ఆకుచెముదురసం, తేనె, దుంపరాష్ట్ర యీమొదలగు అనుపాన

ములచేత, ఈమందు వాడినచో ప్రత్యక్ష ఫలితము కనుపడును.

35 ఆమవాతవిధ్వంసి

పాదరసం 1 తులం గంధకం 1 తులం నాభి శు 4 యివి చిత్రమూలరసంతో మర్దించవలెను.

36 శీతాంకుశము

తాళకం శు 1 మణిశిల శు 1 శొంఠి శు 1 పిప్పలి శు 1 మిరియూలు 1 శు యివి నిమ్మపండ్లరసాన 12 గూములు మర్దించవలెను. యిదిన్నీ శీతాంకురసము మాదిరిగా పనిచేయగలదు.

37 శూలగజకేసరి

పాదరసం, గంధకం నాభి. వరాటభస్మం, వెలిగారం, సైంధవణం శొంఠి పిప్పలి యివిసమభాగములు తెచ్చి తమలపాకుల రసముతో మర్దనాచేయవలెను అనుపానములచే అన్నివిధములయిన శూలల మీదను వాడవచ్చును.

38 లఘుచింతామణి

పాదరసం, గంధకం నాభి, తాళకం, నేపాళం వె
లిగారం, మిరియాలు యివి సనుభాగములు నిమ్మపండ్లరస
ముతో బాగుగ ఒకరోజు మర్దించవలెను. ఈమందు అన్ని
విధములయిన శూలలమిద వాడుటకు పనికివచ్చును.

39 రసవంగము

పాదరసం 1 భా తగరపురేకులు 2 భా. తగరపురే
కులను కరగించి పాదరసమును చేర్చవలెను. యీమందును
వంగభస్మము కర్పూరశిలాజత్ భస్మము వెన్న పంచదా
రమొదలగు అనుపానములతో సేవించిన మేహవ్యాధులు
కుదురును.

40 బృహత్సత్వినిరోధరసము

శొంఠి 1 భా మిరియాలు 2 భా పిప్పలి 3 భా పా
రదలవణము $\frac{1}{2}$ భా జాజిమొగ్గలు 2 భా శుద్ధిచేసిన మైల
తుత్తం 2 భా యివి ఘ్నముననుంచి వావిలాకురసముతో
ఒకఝామువర్దించి మాశ్రలుచేసి తేనెతో సేవించిన సూ
తికారోగము హరించును

సారదలవణము అనగా శాకంబరీలవణము=హిందీ
1 నమ్మక్ సాంబర్= 2 సాబర్ నోన్ అనగా శాంబరలవ
ణము; జాజిమొగ్గలు=జాపత్రి

వంటా ష ధ ము లు

పుటయోగములు

41 వంగరాజియము

పాదరసం 1 భా తగరంరేకులు విభా గంధకం విభా
తగరపురేకులనుకరగించి అందులో పాదరసముచేర్చవలెను
తరువాత గంధకమును కలిపి నూరనలయును. కలుబందరస
ముతోనొకదినము బాగుగామర్చించి మాత్రలుగ జేసి నీడను
ఆరించి గాజుకుప్పెలోనుంచి వాలుకానుత్రిమున 12 రూపా
ములు వండవలెను. యిదివంటచేయుట తెలిసినవారిదగ్గర తె
లిసికోవలెను. అనుపానపిశేషములతో వాడిన పురాణజ్వర
ములు మేహజ్వరములు చక్కగా కుదురును. కొందరు
తగరపురేకులకు మామగా వంభస్మమును చేర్చుచు
న్నారు.

42 రజిత్రోహరసాయనం

పాదరసం 1 భా గంధకం 2 భా లోహభస్మం 3
భా (లేక పుక్కురావడి) వెండిభస్మం 1 భా (లేక ఛాదీ

వెండియొక్కరజను) యివి కల్వములోనుంచి కలబంద
తెల్లగల్లేరు నల్లేరు చిత్రమూలం అల్లం సంబరేణుఆకు గుం
టకలగర వీటిలో ఒకొకరసముచే ఒక్కొక్కరోజు మర్దించ
వలెను. రేగుగింజంతమాత్రముచేసి నీడను ఆరించి గాజుకు
ప్పెలోపోసి వాలుకాయంత్రమున 2 రూములువండలెను.
సాంగశీతలమున దీసి మరలపై జెప్పిన రసములచే ఒకొక
దానిచే ఒకొక్కరోజున బాగుగామర్దించవలెను. అనుపాన
విశేషములతో నేవించిన పాండువులు కామిలలు క్షయలు
ఉబ్బులు ఉబ్బసములు యివికుదురును. దీనిని వంటచేయక
మూకుడులోపెట్టి శీలమన్నయిచ్చి పుటయోగముగా త
యారుచేయుచున్నారు.

43 ర స రా ట్

ఇంగిలీకం పాదరసం రససింధూరం రశకర్పూరం
వుక్కురావడి (అనగా ఆకురాయితో రాసినరజను) యివి
అల్లపురసముతో నూరి బిళ్ళచేసి మూకుడులోపెట్టి పుటము
వేయవలయును. మిరియాలరసముతో కుప్పెలుకట్టుదురు.
దీనిని కొందరు కాశీకుప్పెలోపెట్టి వాలుకాయంత్రమునకూ
డ వండెదరు. దుంపరాష్ట్రం లవంగాలు కరక్కాయ తేనె అ
నుపానములతో వాడిన దగ్గులు శ్లేష్మజ్వరములు కుదురును.

44 ర స భూ ప తి

పాదరసం నాభి గంధకం లోహభస్మం తామ్రభస్మం యివి సమభాగములు తెచ్చి హంసపాదయాకురసముతో మర్దించవలెను. వాలుకాయంత్రమున 12 రూములు వండుచున్నారు. కొందరు పుటయోగము చేయుచున్నారు అనుపానభేదములచే పాండువులు కామిలలు జ్వరములు శ్లేష్మములు చక్కగాకుదురును.

45 హేమసుందరరసం

లే క

సువర్ణ పుష్పరసాయనం

తగరపురేకు 2 భా పాదరసం 2 భా నవాసాగరం 2 భా. గంధకం తగరపురేకులను కరిగించి పాదరసమును అందులో చేర్చవలెను తరువాత గంధకము నవాసాగరము చేర్చి నూరవలెను. మూకుడులో పెట్టి పై నిమూకుడుమూసి శీలమన్ను యిచ్చి పై మూకుడుకు సన్ననిరంధ్రముచేసి పొయ్యిమీద పెట్టి వండవలెను. ఆరంధ్రములోనుంచి యినుప సలాకు వేయుచు చూచుచుండిన బంగారువర్ణముగా ఖడ్గీకి అంటుకొనును. ఆతరుణము చూచిదినుచుకోవలెను. చల్లారి నతరువాత కలబందరసముతో నూరవలెను. నెయ్యి వెన్న

పంచదార జీలకర్ర మొదలగు అనుపానములచే సేవించిన
సమస్తప్రమేహములుకుదురును. యిదితయారుచేయుటలో
చాలా అనుభవముండవలయును లేనియెడల మందువృధా
గా మాడిపోయి చెడిపోవును.

46 లోహారసాయనం

పాదరసం నాభి గంధకం తామ్రం లోహం వరా
టం త్రికటుకములు యివి సమభాగములుచేర్చవలెను. తెల్ల
గల్లేరు నల్లేరు రసములచే మర్దించి మూకుడులో పెట్టి కుక్కు
టపుటము పెట్టవలెను. సడరు రసములచేతనే తిరుగనూరి
కుప్పెలు కట్టవలెను.

అనుపానములచేత—శ్లేష్మవ్యాధులు దగ్గులు జ్వర
ములు కుదురును.

47 లఘులక్ష్మీవిలాసరసం

ఇంగిలీకమును తెచ్చి కోడిగుడ్డులోనిసొనచేత మెత్త
గానూరి కోడిగుడ్డు డొలకలలో పెట్టి పల్చని గుడ్డనుమూట
గట్టి సున్నపునీళ్ళచే డోలాయంత్రమున 4 రూములు వం
డవలెను. తరువాత కలబందరసముచేత మర్దించి కుప్పెలు
కట్టవలెను. నీడను ఆరించవలెను. అనుపానవిశేషములతో

వాడిన చంటిపిల్లల ఉడుకులు జ్వరములు వాగుతులు వగై
రాలు చక్కగాకుదురును. యిది అనుభూతయోగము.

48 బాలసూరోస్థిదయము

పాదరసం గంధకం చాగభస్మం వంగభస్మం లో
హభస్మం తామ్రభస్మం అభ్రకభస్మం యివిసమభాగము
లు వీటినిన్నిటికిని సమము గుంగిలీకమువేసి శేకుఆకురస
ముతో బాగుగ మూడురోజులు మర్దించి కాశీకుప్పెలోవేసి
వాలుకాయంత్రమున 12 రుగాములు వండవలెను. పురాణ
జ్వరములు మేహజ్వరములు యిశరజ్వరములు చక్కగా
కుదురును.

49 పద్మనిసి-ధూరం

పాదరసం 1 భా అమరశిలగంధకం 6 భా యివికల్ప
ముతోనుంచి బాగుగా మర్దించవలెను. గాజుకుప్పెలోపోలి
వాలుకాయంత్రమున 24 రుగాములు మృదుతీక్షణగాఢ్నాగు
లచేవండిన యరగా సింధూరించును. యిది క్షయలు పాం
డువులు జ్వరములు పైత్యములు మేహములు కుదురును.

50 లోకనాథరసం

పాదరసం నాభి గంధకం తామ్రం లోహం వరా
టం త్రికటుకములు యివి సమభాగములు తెచ్చి
తెల్లగల్లేరు నల్లేరు రసములచే మర్దించవలెను. కుక్కుట
ఫటము వేయవలయును.

51 వాతరాక్షసం (పుటయోగము)

రజితము రససింధూరము అభ్రకం లోహం కాం
తం సువర్ణం తామ్రం గంధకం నాభి యివి సమభాగము
లు తెచ్చి తెల్లగల్లేరు అల్లము తులసి చిత్రమూలము వీటి
చేమర్దించిమూకుటిలో పెట్టి కుక్కుటఫటము వేయవలయును
సాంగశీతలమునదీసి అల్లపు రసముతో కుప్పెలుకట్టవలెను.
అనుపానవిశేషముతో అన్ని వాతములలోను వాడవచ్చును.

శ్లో సంపూర్ణము. శ్లో

N. B. వంట ఔషధములన్నియు, తూర్పుగోదా
వరిజిల్లా, పెద్దాపురం తాలూకాలోని జగ్గంపేట, అనేగా
మములోని, వారలువైద్యులు వంటౌషధములు తయారు
చేయుటలో ప్రఖ్యాతికెక్కియున్నారు. వారినిగప్పించి వం
టౌషధములను తయారుచేయించుకొనిన ప్రశస్తముగా త
యారుఅగును.

సాపేక్ష స్థితి

1 అన్ని మందులలోను చేరెడి వస్తువులు కొత్తగా ను, పరిశుభ్రమైనవిగాను చూచి చేర్చవలెను. వాస్తవస్తువులు నిస్సారమైనట్టియు పుచ్చిపోయినట్టియు మూలకలను చేర్చరాదు—

2 వస్తువులన్నియు, భాగుగ పగిలించి భాగుచేయించి ఎండించి వేరుగచూర్చములుచేయించి, వస్త్రగాళితము చేయవలసినవి చేయించిన చూర్ణములు భాగముల పరికారము మందులలో చేర్చవలెను లేనియడల, భాగములలో తేడాలుకలిగి, మందులు సరిగానని చేయకపోవును—

3 ప్రతివస్తువును యీ గంధములో చెప్పిన ప్రకారం శుద్ధి అతిశయము చేసుకోవలయును. సంశయములు కలిగినచో సద్వైద్యుని నడిగి తెలిసికోవలయును. శుద్ధి సరిగా చేయకుండా యే వస్తువును మందులలో చేర్చరాదు—శుద్ధులు వ్రాయనివాటికి శుద్ధులు చేసుకోనక్కరలేనని గ్రహించుకోవలెను—

4 శుద్ధులు భస్మములు చేయుటలో అనేక గ్రంథములలో అనేక సాంప్రదాయ ప్రకారములుగా వేరువేరు పద్ధతులుగా వ్రాయబడియున్నవి. అవి చేశసాంప్రదాయ ప్రకారము చేయతగినది గనుక ఈ గ్రంథములో సాధ్యమైనం

తవరకు విరళముగవ్రాయబడినవి అయినను సద్వైద్యుల
దగ్గర చూచినేర్చుకోవలసియున్నవి. గంధ్రములో వ్రాసి
నంతమాత్రాన బోధపడుట మిక్కిలికష్టము—

5 మాత్రపరిమాణము వ్రాయనిచోట గురివిందంత
పరిమాణమని గ్రహించుకోవలెను—

6 అనుపానములు శీత పైత్య జ్వరములకు,
అల్లపురసం; వాతములకు మిరియాలరసం, తులశి యాకుర
సం, తమలపాకురసం; క్రిమివాతములకు వాయువిడంగ
ములరసం, దానిమ్మపట్టకషాయం; అజీర్ణాదులకు, శొంఠి,
వాము, రసములు; తాపజ్వరములకు ధనియాలు, వట్టివే
రు, రక్తచందనం వీటికషాయములు. ప్రమేహములకు, ప
చ్చకర్పూరం, చలవమిరియాలు, పన్నీరు, మంచిగంధం
పొట్టు, చందినీ అత్తరు మొదలగు అనుపానవస్తువులు బు
ద్ధిచేత నిర్ణయించుకోవలెను—

7 ఖజలీమందులు ఆరుమాసముల వరకు బాగుగ
బనిచేయును—వంటపుటాషధములు నిలవవున్నకొలదియు
మగచిగుణములనిచ్చును—

8 పథ్యములు ఈమందులు వాడునపుడు అజీ
ర్ణము, పైత్యము హెచ్చుచేయు విపరీతపదార్థములు, కారము
పులుసు, పదార్థములును వర్జించవలెను, మరియు ఆవబచ్చ
లి, గుమ్మడి యిత్యాదిఅపథ్య వస్తువులదినరాదు—

సాంకేతిక నామములు
త్రికటుకములు శౌంతి, పిప్పలి, మిరియాలు.

త్రిఫలములు కరక, తాడి, యసిరికలు.

పంచమూలములు ముయ్యాకుపొన్న కొల
పొన్న, ములక, వాకుడు, పల్లెకు.

పంచ కొలములు శౌంతి, పిప్పలి, మోడి, శే
వ్యము, చిత్రమూలము—

యంత్రములు=పుటములు

1 వాల్మీకాయంత్రము కుండకుసన్నని బెజ్జ
మువేళి ఇసుకబోసిగాజు కుప్పలోమందువుంచి వంటజేయు
ట—

2 గజపుటము మూరన్నరచదరములంతేలోతు
గలగోతిలో నూరుపిడకలతో పుటమిడవలెను—

3 కుక్కుటపుటము జానెడుచదరం జానెడు
లోతుగలపల్లము త్రవ్వడానిలో 10 పిడకలతో పుటము
వేయవలెను—

4 పాతనాయంత్రము కుండకుపైన యింకొకకుండ
యొక్క మూతినిచేర్చిమూతులకు శీలమన్న యిచ్చిపొ
య్యిమీదపెట్టిపై కుండమీదపేడతో బురుజుగట్టి అందు
లోనీటినిపోయవలెను. యిదియింగిలీకములో నుంచి పాద
రసము తీయునపుడు చేయవలసియుండును. పైవిధానము
తెలిసిన వారినడిగిన చక్కగాబోధపడును—

శుద్ధులు

1 ఇగిలీకం దీనిని నిమ్మపండ్లరసముతో బాగుగ నూరవలెను.

2 తాళకము పలచగా రేకులవలిచి గుడ్డచు మూటకట్టి సున్నపునీటచే డోలాయంత్రమున 2 రూములు వండవలెను.

3 ముంజిల తాళకమునకు వలెనే శుద్ధిచేయవలెను.

4 నాభి ముక్కలుగానరికి గోమూత్రంలో రాత్రి నానకెట్టి పగలుయెండించి 'మరల రాత్రి' గోమూత్రం పోయుచు పగలు యెండించుచుండవలెను యిటుల 3 రోజులు చేయవలెను.

5 గండకం అమరశిలగంధకమును ఆముదము యిని పగరిటిలో వేలి వుడికించలెను చివక చెక్కలగంధకమును వాడుటమంచిది దీనినిన్నీపై ప్రకారమే శుద్ధిచేయవచ్చును.

6 గర్రళం ఇది త్రాచాపాముషము, పుండ్లకు రక్తమునకు కన్నులకు తగిలిన ప్రాణాపాయము కలుగునుగాన అతిజాగరూకతకలిగి యుండుదు దీనిని వెలిగారముతో నూరి మాత్రలుజేసి గోమూత్రముతో 3 రోజులు డోలాయంత్రమున వండవలయును. కొందరు దీనిని శుద్ధిచేయకుండానే వాడుచున్నారు.

7 రససింధూరం నిమ్మపండ్లరసముతోనూరి
నతర్వాత బియ్యపు కడుగుతోనూరి యెండించవలెను

8 పాదరసం ఇంగిళికములోనుంచి తీసినపాద
రసం అయితే శుద్ధిచేయనక్కరలేదు బజారులో కొన్నద
యినయడల. పసుపు ఉప్పు, యిటికెపొడుము కరుదూపము
యివిచేర్చి రెండుజాములుమర్దించి మంచినీళ్లతో కడుగవలెను
• ఇంగిళికమును వేపవేరుచెక్క రసముతోగాని నిమ్మపండ్ల
రసముతోగాని ఒకజాముమర్దించి పాతనామంత్రమున ర
సముదీయవచ్చును ఈవిధానము తెలిసినవారినడిగి చేయవ
లెను

9 సైంధులవణము మేకమూత్రమున ఉడికిం
చి కడుగుతో ఒకగంటనూరవలెను .

10 త్రవాక్షిణి దీనిని వెదుగుబియ్యమందును
పాలగుండయునుదానిని తనాక్షిణియనినెప్పి నమ్మించి బ
జారులోనమ్ముమందుకు, నీనుదేశమునుంచి దిగుమతీయగు
చున్న జలాయతీతానాక్షిణిచాలామంచిది. మమ్ము నలక
లు వగైరాలు లేకుండా పరిశోధనజేయుటయే దీనికిశుద్ధి

11 కఫరి లేకపాలతుత్తము నిప్పుల
యందుగాచి నిమ్మపండ్లరసమున నేనుసార్లముంచిన శుద్ధి
అగును

12 ముష్టిని విత్తులు తునకలుగాక త్తిరిం

చి చిరి వేళ్లరసమున కి గంటలు డోలాయంత్రమున వం
డవలెను

13 నల్లడ మెతగింజలు ఒకరోజు మృపం

డ్లరసములో నానవైచి ఎండించివలయును

14 సావర్చలవణం నిమ్మపండ్లరసముతో

భావనచేసి యెండించిన శుద్ధిఅగును.

15 నేపాత్థములు గింజలపై పొరవలిసి ప

ల్చనిగుడ్డతో మూటకట్టి పేడనీళ్ళలో రెండురూములువు
డికించి లోపలనున్న మొలకలు అనగా లోపలిపొరలనుతీ
సివేసి తక్కినపప్పును ఆవునేతితో దోరగా వేయించవలెను.

16 తగరపు రేకులు వా విలాకురసమందు

పసపుచూర్ణముకలిపి అందు వంగపు రేకులను కరగించిపోసి
న. శుద్ధియగును.

17 ఇంగువశుద్ధి నువ్వులనూనెతో వేయిం

చిన శుద్ధిఅగును. తమలపాకురసమున భావనచేసి యెండిం
చిన శుద్ధిఅగును.

18 వెండిరబను చాదీవెండిని ఆకురాయి

తో రజనుగా కోయించి దానిని చింతపండుపులుసుతో నే
డుమారులునూరి వుడకించవలెను.

19 ప్రోహపురజను ఉక్కును ఆకురాతితో
రజనుగా కోయించి దానిని నువ్వులనూనెలో ఉడికించవ
లెను. తరువాత తుమ్మచెక్కరసముతో నూరి వుడికించి
ఎండించవలెను.

20 రసకర్పూరము తామరతూండ్లర
సమందునూరి యెండించవలెను.

21 బాలింతబోలు నిమ్మపండ్ల రసమున
భావనచేయవలెను.

22 శొంఠి పైపొట్టునుగీసి కొత్తసున్నం బ
ట్టించి 3 గంటలు యెండించవలెను.

23 పిప్పళ్లు చిత్రమూల రసంతో నానబెట్టి
యెండించవలెను.

24 మిరియాలు పుల్లటిమజ్జిగలో 3 గంట
లునానవేసి పెంకులోపోసి వేయించవలెను.

25 వెలిగారం బొగ్గులనిప్పులపైని నీరుతీ
సేలాగున పొంగించవలెను.

26 జాజికాయలు ఆవునేతితోవేయించిన
శుద్ధియగును.

27 తిప్పసత్తు తిప్పతీగె తెచ్చిజానెడేసిముక్క
లుగా కోసి రోటిలోదంచి నీళ్ళకడవలో 1 రూము నాన

వేసి కవ్వముతో చిలికి తేరనిచ్చి పై తెట్టు తీసివేసి శేరిన
నీళ్ళు క్రిమంగా వడిచివేసినతరువాత మెత్తగా సున్నవలె
అడుగునకు చేతియుండును. దానిని యెండించి భద్రపర్చు
కోవలెను.

భస్మములు

1 సువర్ణభస్మము మేలిమిబంగారు యర్రను
న్నలో పొదిగి కుంపటిలోనూది కరిగించిన శుద్ధియగును.
దానిని పలచగా రేకులువేసి దానిపై హేమాక్షికములు
నిమ్మపండ్లరసముతోనూరి లేపనముజేసి యెండించి మూ
డుగజపుటంబు లిడవలయును.

2 రత్నభస్మము చాదీవెండి రేకులు పల్చగా
సాగగొట్టి చింపిపండుపులుసులో నుడకపెట్టించికడిగి కొలి
మిలో కాల్చి గొడ్డుకాకరగడ్డరసములో 7 సార్లు చల్లార్చి
న శుద్ధియగును. దీనికి సమము పాదరసము గంధకము స
మానముగాజేర్చియీ రెండింటికి సమము తాళకంచేర్చి
కలబందరసంచే నూరి పై రేకులకు లేపనంబొనర్చి 30 పి
డకలచే రెండుఫుటములు వేయవలెను.

3 లోహభస్మము శుద్ధిచేసిన లోహరజనుకు

12 వ వంతు శుద్ధిచేసిన యింగిలీకము చేర్చి కలబంద రసములో 6 గంటలుమర్దించి 7 పుటములు వేయవలయును.

4 తామ్రభస్మము పాత డబ్బులను పలుచగా

సాగగొట్టించి రేకులుచేసి గోమూత్రములోవైచి 3 గంటలు బాగుగకాచిన శుద్ధియగును. సదగు రేకులకు సనుముగా పాదరసమున్న గంధకమున్న తెచ్చి జిల్లేడుపాలతో నూరి రేకులకు పట్టించి పుటంబిడిన భస్మమగును.

5 కాంతభస్మము సూడంటురాయిని నివ్వు

పండ్లరసము కలి పులిచల్ల అనువానితో ప్రతిదానితోను ఏడుమారులు ఏడేసిగడియలు నెండించిన శుద్ధియగును. సదగుకాంతముకు నాలుగవభాగం గంధకంపెచ్చి జిల్లేడు కొండపిండి మోదుగచెక్క వీట్లరసములచే మర్దించి మూడుగజపుటము లిడవలయును.

6 అభ్రకభస్మము కృష్ణాభ్రకము రాయిని

నలగగొట్టి కడగులోపోసి నాననిచ్చి గోనెగుడ్డతో రాయుచు వడబోయవలెను. దీనినే ధాన్యాభ్రకమందును. దీనిని తీసి యెండించి జిల్లేడుపాలతో నూరి జిల్లేడుఆకులు పైన యుక్కిందయు బరచి మూకుళ్ళలోనుంచి 7 గజపుటములు బెట్టవలయును. దీనిని శౌషధములందుమాత్రమే వాడదగును.

7 నాగభస్మము నీసము కరగించి జల్లేడుపా

లలో 3 సార్లు పోసిన శుద్ధియగును. సదరు నీసము యినుపమూకుడులోనుంచి సమం మణిశిలపొడుమువేసి అడ్డ సరముకర్మతో రాచుచూ వేయించవలెను.

8 వంగభస్మము శుద్ధిచేసినతగరపు రేకులపై

కఢరిని నూరి లేపనముచేసి అగ్ని కాచిన భస్మమగును.

9 వరాటభస్మము పసుపురంగుగల తేనెగ

వ్వలను నిమ్మపండ్లరసముతో నానవేసి మూకుడులో పెట్టి పుటము పెట్టవలయును.

10 శంఖభస్మము వరాటభస్మము వలెనే

చేయవలెను.

11 హేమాక్షికభస్మము హేమాక్షికము

ను నిప్పులలో కాచి త్రిఫలకషాయములో వేసిన శుద్ధియగును, సదరు హేమాక్షికమునకు 4 వ పాలు గంధకంచేర్చి ఆముదముచేనూరి గజపుటముబెట్టిన భస్మమగును.

12 కర్పూరసిలాజిత్ తామరతూండ్లర

సముతోగాని కలువదుంపరసముతోగాని 3 గంటలుమర్దిం

చిన శుద్ధియగును. కలబందరసముతో నూరి లఘుపుట
మువేసిన భస్మమగును.

N. B. ఈ భస్మములన్నియు మందులలో చేర్చుకొనుటకు
మాత్రమే పనికివచ్చును. పడిగా వ్యాధులమీద
సేవించుటకు పనికిరావు వాటిని స్వచ్ఛముగా త
యారుచేసుకొనుటకు వేరువేరుపద్ధతులు కలవు.
అవి మిక్కిలి వ్రాయవ్రాయాసలకు లోనైయున్నవి.

సంపూర్ణము

సిద్ధాంతములు

1 హిస్టరైన్ హిస్టీరియా అనగా గర్భాశయోన్మాదము. మూర్ఛ, సరములబలహీనత మొదలగు వ్యాధులకు అమూల్యమైనది. ఒక నెలకు సరిపడుమందు డబ్బీ 1కి రు 5-0-0

2 థాతుబింద్ శుక్లసప్తము స్వప్నస్కలసము నివారణయగును. వీర్యము గట్టిపడును. రతిదారుధ్యము గలుగజేయును. వీర్యస్తంభనచేయును. ఒక నెలకు మందు రు 4-0-0

3 డెస్మోరైన్ ఇది కఠినమైన ఋతుశూలను పోగొట్టును. పరిశోధనలుచేసి కనిపెట్టబడినది. 15 రోజులకు సరిపడుమాత్రాలు డబ్బీ 1కి రు 2-0-0

4 ప్రదరాంతిక్ మూడుజాతులకును పురుషులకు దివ్యోషధరాజము. అన్ని ప్రమేహములలోకూడ పేరుపొందినది వెల డబ్బీ 1 కి రు 5-0-0 (1 తులముమందు)

5 గర్భస్రావనివారిణి గర్భస్రావమునిలిపి సత్సంతానమును గలుగజేయును. వంధ్యాదోషములను పోగొట్టి గర్భదారణ కలుగజేయును. వెల 1 తులముమందు రు 5-0-0

6 పార్శ్వపుతలనొప్పిమాత్రాలు పార్శ్వపుతలనొప్పి దీసి 7 దినములు సేవింపవలసిన మరల తిరిగి యెన్నటికి

ని రామ, నిస్సంశయముగా కుదురును. 15 మాత్రలుగల
డబ్బీ 1కి రు 2_0_0

7 డై జెస్టు:—పైత్యము అజీర్తి మలబద్ధము దీనిని
సేవించుటవలన పోవును. బాలురు వృద్ధులు నిర్భయముగా
సేవించవచ్చును, తత్వముమార్చి మలబద్ధముతోలగించు
టలో నిది ఘనత కెక్కినది. వెల డబ్బీ 1 కి రు 2_0_0

8 కామవర్ధని నపుంసకత్వము శుక్లసప్తము నరము
లబలహీనత నిస్సత్తువ హరించును. రక్తశుద్ధిచేయును. శ
రీరమాంసమును వృద్ధిచేయును. ఇది బలమైన ఆహారము
వెల డబ్బీ 1కి రు 4_0_0

యోగ్యతాపత్రికలకు వ్రాయుడు.

వీటన్నింటికిని పోస్టు ప్యాకింగు ఖర్చులు వేరు.

డాక్టరు కె. బి. శర్మ

పొలమూరు పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా

సుప్రసిద్ధపైద్య గ్రంథములు

1 ఓషధీగుణపరిచభాషి ఈ పుస్తకములో సుమా
రు 800 వనమూలికలపేర్లు 5 భాషలలో వ్రాయుటయే
గాక వాల్గసిద్ధగుణములు వాటినిసేవించుటవలన కలిగిన వి

కారమునకు శాంతులు అలభ్యప్రతినిధివస్తువులు ప్రతినామములు మూలికలోనుండు ప్రాముఖ్యమైన పదార్థము (Active Principle) మొదలగునవి పెక్కుశాస్త్రములు పరిశీలించి వ్రాయబడినవి. వెల ప్రతి 1కి రు 1-0-0

2 ఆసవారిష్టదీపిక దీనిలో ఆసవములు అరిష్టలుచే యువిధము విపులముగా అనేకశాస్త్రములు పరిశీలించివ్రాయబడినది. వెల ప్రతి 1 కి రు 0-8-0

3 ఆంగ్లేయవైద్యరహస్యము ప్రతికుటుంబీకుడును ప్రతిపల్లెటూరివైద్యుడును యింగ్లీషువైద్యము సులభముగా దీనివలన చేసికొనవచ్చును. వెల ప్రతి 1కి 0-8-0

4 కుటుంబచికిత్సాదర్పణం :—ఇందాయుర్వేద సులభచికిత్సలు, ఉపాయములు, ప్రధమచికిత్సలు వ్రాయబడినవి. ప్రతియింట నుండదగినది. సాధారణముగ కుటుంబములోవచ్చేడు వ్యాధులకన్నింటికి ప్రతిమనుష్యుడు తెలిసికొనవలసియుండు చక్కని సలహాలు ప్రమాదములేని చికిత్సలు సూచించబడియున్నవి.

వీటికి పోస్టు రిజిస్ట్రేషన్ ప్యాకింగువగయిరా ఖర్చులు వేరు.

డాక్టరు కె. బి. శర్మ పోలమూరు.

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

పీఠిక.

ఆంగ్లేయవైద్యములోని ముఖ్యవిషయములను, ఇంగ్లీషురాని తెలుగువైద్యులకు దెలుపుటకుగాను యీ గ్రంథమును ప్రకటించితిని తెలుగువైద్యగ్రంథములు అనేకములున్నవిగాని యింగ్లీషువైద్యగ్రంథము చిన్నది స్వల్పవెలలో లేనందున దీనిని వ్రాసితిని సాధారణముగ ప్రతి కుటుంబీకుడును, యిందలివిషయములను తెలిసికొని లాభమును పొందుదురుగాత. తరుచుగ బజారునందు సులభవెలలకు దొరకునటువంటిన్నీ నిత్యకృత్యములో నుపయోగించు మందులనే యిందుచేర్చితిని. ఇట్టిగ్రంథము తెలుగులో సులభమైన వెలలో యిదివరకెవ్వరును ప్రకటించి యుండలేదనియు, అటులప్రకటింపుడని పలువురుమిత్రులు ప్రోత్సహపరచుటచే యీ గ్రంథమును ప్రకటించితిని దీనియందుగల దోషములను తెలిపితిరేని రెండవకూర్పునందు సవరించి ప్రకటించెదను.

పొలమూరు

డాక్టరు కె బి. శర్మ

• 1-8-28

40

వి ష య సూ చి క

పేరు.	గుణము	పేజీ.
అమోనియం కార్బోనేట్	దగ్గులకు, రొంపకు	5
ఆలివ్ ఆయిల్	సాధువిరేచనకారి	25
ఊపిరి		41
ఉష్ణము		42
ఎక్స్‌క్రిట్ కార్బా రాశాగ్రడాల్కైడ్ ముంబద్ధమునుతొలగించు	టకు	18
ఐడోఫారం	పుండ్ల మీద చల్లుటకు	13
కంటికిలోషను		31
కర్మానానె ✓	కష్టవ్యాధులకు	27
కర్పూరతైలం ✓	వాతనొప్పులకుపై కిమర్దనాకు	20
కాజపుట్ ఆయిల్	తలనొప్పివగై రాలకు	21
కార్బాలిక్ యాసిడ్	పురుగులను చంపు లోషనులు	
	తయారుచేసుకొనుటకు	12
కాల్షియం	విరేచనములకు	9
క్వినైన్ సల్ఫేట్	మన్యపుజ్వరము తగ్గించుటకు	16
క్రైసోరోబిన్	తామరకు	20
కొండనాలుక		33
కొపై బానూనె ✓	శగవ్యాధికి	24
కొలతలు, తూనెకలు		33

గాలిక్ యాసిడ్	నీళ్ల విరేచనములురక్తగ్రహ ణికట్టుటకు 18
గిసరైన్	విరేచనముచేయించుటకు (ఎనీమా) 25
గ్రోగోరీస్ పాడర్	విరేచనమునుచేయుటకు 17
గ్రేపాడర్	విరేచనములగుటకు 8
జ్ఞాపకముంచుకొనవలసినముఖ్యవిషయములు	40
చంటిబిడ్డల యోగములు.	30
చంటిబిడ్డల మోతాదును తెలుపుపట్టీ	37
చందినీ అత్తరు	శగలకు, తెల్లకుసుమకు 24
చాల్మగ్రాఆయిల్	కుష్టురోగముకు 26
చెవిపోటు	31
చెవిలో చీము	32
చేపనూనె లేక కాడ్లీ వర్ ఆయిల్	బలముకలిగించుటకు 26
జింక్ సల్ఫేట్	వాంతిజేయుటకు 7
జింకా కైన్సెడ్	పుండ్లమీదచల్లుటకు 7
టూనిక్ యాసిడ్	కొండనాలుక వ్రాలినప్పుడు వ్రాయుటకు 19
టించర్ అయోడిన్ /	వాపులకుపైకివ్రాయుటకు 10
టించర్ ఓపై	విరేచనములుకట్టుటకు 14
టించర్ కాంఫర్ కో	దగ్గు, జలుబు. 15

డయా రెటిన్	మూత్రముజారీచేయుటకు	15
డై ల్యూటెడ్ సల్ ఫ్యూరిక్	కల రాలో నిచ్చుటకు	
యాసిడ్		10
డోవర్స్ పౌడర్	వి రేచనములుకట్టుటకు	14
తేలికై న ఆహారవి శేషములు		35
థర్మామిటర్		38
దాల్చిన అరఖు	అజ్జర్క్తికి	23
నాడి		41
నిర్మలో దకము (యాక్వా డెస్సి లేటా		1
నోటి పూతలు వగై రా		32
నోటికి ఘక్కి లింత		32
పల్విస్ జాలప్ కో	గాఢవి రేచన కారి	18
పానీయములు		36
పిక్రిక్ యాసిడ్ /	కాలిన పుండ్లకు	13
పెప్పర్ మింట్ ఆయిల్	అజ్జర్క్తికి	23
పేటెంటు మందులు		33
పోటాసియం బ్రో మైడ్	నరముల ఉద్రేకమును తగ్గించును	1
పోటాసియం క్లోరైడ్	నోటికి ఘక్కి లింతకు	2
పోటాసియం నై ట్రేట్	మూత్రంజారీ అగుటకు	2
పోటాసియం అయో డై డ్	సవాయికి ఉబ్బసమునకు	3
పోటాసియం పర్మాంగనేట్	పురుగులను చంపుటకు * ల రాకు	4
ఫినా సెటిన్	తలనొప్పికి	12

బార్బిటోనం	నిద్రకట్టించుటకు	12
బిస్మత్ సబ్ నైట్రేట్	విరేచనములుకట్టుటకు	8
బ్లూఆయంటుమెంటు	సవాయిపుడ్లకు	9
బోరిక్ యాసిడ్	పుండ్రకు	11
మిశ్రిమములు (పెద్దవారికి)		27
మెగ్నీసియంసల్ఫేట్	విరేచనములగుటకు	6
యూగొమాటిక్ చాక్ పౌడర్	విరేచనములుకట్టుటకు	6
యాసెటిక్ యాసిడ్	తామరకుపై కివాయుటకు	11
యాస్పెరిన్	తలనొప్పికి	17
యూరిప్టస్ ఆయిల్	శ్లేష్మనొప్పులకుపై కిరాయుటకు	21
యూక్వినైన్	మన్యపుజ్వరములకు	17
లసం గాలఅరఖు	జ్వరశక్తి నివృద్ధిచేయుటకు	22
వైద్యపరికరణములు		38
వైనం యిపికాక్	దగ్గు, కఫము తగ్గించుటకు	15
శాంటోనైన్	ఏలిక పాములను చంపుటకు	19
సిరిక్స్ అమోనియాఆరోమాటికస్	అజ్జర్తికిగుండెకుదృఢము చేయుటకు	5
సోడియంబైకార్బోనేట్	జ్వరశక్తి కలిగించుటకు	4
సోడియంసల్ఫేట్	విరేచనములుచేయుటకు	5
సోపుఅరఖు	అజ్జర్తమునకు	23
హైడ్రోజెన్ పెరాక్సైడ్	చీముహరించుటకు	1

నిర్మలోదకము—Aqua Destillata

నేత్రవ్యాధులయందు పయోగించు లోషనులలోను, యింజక్షన్ చేసేమందులలో కలుపుకొనుటకును యీ పరిశుద్ధజలము నుపయోగింతును. ఇదియింగ్లీషుమందుల షాపులలో వెలకు దొరకును.

✓ హైడ్రోజెన్ పెరాక్సైడ్—Hydrogen Peroxide

దీనియందు పురుగును చంపుగుణ మధికముగలదు. చీముతో కూడిన పుండ్లమీద యీ అరఖుపోసిన బుసబుస మనిపొంగి పుండు పరిశుభ్రమగును. ఇది నీటివలెనేయుండును. చెవిలో చీమువగై రాకల్మషములున్నప్పుడు దీని చుక్కలు వేసినచో చెవి శుభ్రపడును. దీనిని లోషలుకు నివ్వరు. దీనిసీసామూత తెరచియుంచిన, గుణముపోయి, నిది హరించిపోవును.

పోటాషియం బ్రోమైడ్—Potassium Bromide

ఇది తెల్లటిపలుకులుగానుండును. సిద్ధముచేట్టించును మగతనుకలుగజేయును. మూర్ఛ, అపస్మారము (Hysteria) మొదలగు యీడ్పువ్యాధులలో నిదివాడిన నరములకు మాంద్యమును కలుగజేసి రోగికి మగతను కలిగించి తాత్కాలిక ఫలము నిచ్చును. చుటిపిల్లలకువచ్చే జిన్నికి (బాలపాపచిహ్నము) యిదిమించుచుండు. 6 వారములుగల వ

యస్సుపిల్లలకు వడ్లగింజలో నాల్గవవంతును, 3 మాసముల పిల్లలకు అరవడ్లగింజయెత్తును, ఆవయస్సుమించినవారికి, 9 నెలలువచ్చువరకును 1 వడ్లగింజయెత్తును, 3 లేక 4 సంవత్సరమాలు గలవారికి సంవత్సరము 1కి ఒకవడ్లగింజయెత్తు పరిమాణముగల మోతాదు హెచ్చించవలెను. ఈ జిన్ని వ్యాధి మానువరకును ప్రతి 2, 3, 4 గంటలకొకసారి మోతాదు నిర్ణయించి యిచ్చుచుండవలెను. ఈమందు నీటిలో కలిపి యివ్వవలయును. ఈమందు విశేషకాల ముపయోగించినచో గొన్ని చెడులక్షణములు కలుగును.

మోతాదు 3 మొదలు 30 గ్రెయినులు

పోటాసియం క్లోరైడ్—Potassium Chloride

దీనిని నోటిపూతలోను, గొంతుకయందు తెల్లని పొక్కులున్నప్పుడును, చిగుళ్ళుబిచ్చినప్పుడును, రసపట్లలోను, నీటిలోకలిపి పుక్కిలింత పట్టెదను. ఇందుకుగాను ఒక బౌన్స్ నీటిలో 8 గ్రెయినులు యీమందును కలిపి పుక్కిలింతపట్టవలెను. దీనిని తరుచుగా లోపలకు వాడరు.

మోతాదు 5 మొదలు 15 గ్రెయినులు.

పోటాసియం నైట్రేట్—Potassium Nitrate

ఇది యింగ్లీషువారిచేత పరిశుభ్రముగా తయారు చేయబడిన సూర్యకాగము. ఇదిమూత్రమును జారీచేయును,

దీనినెక్కువగా మూత్రముజారీచేసే అరఖులలో కలిపి లోపలకు నిచ్చెదరు. ఇది చమటను కూడ కలిగించును.

మోతాదు 5 మొదలు 20 గ్రెయినులు.

పొటాసియం అయోడైడ్ — Potassium Iodide

సవాయిసంబంధమైనవ్యాధులలో కలిగిన కీళ్ళనొప్పులలోను, మేహవాతము వలనవచ్చు కీళ్ళవాపులలోను దీనిని లోనికివాడెదరు. దీనిని పాలసుగంధి కషాయముతో మిశ్రమముచేసి యిచ్చిన మరింత బాగుగాగుణముచేయును. ఈ రెండునుకలిపిన మిశ్రమమును “అయోడైడ్ సార్సపరిల్లా” అని అందురు ఇదిమందుల షాపులలో దొరకును. ఈ పొటాసియం అయోడైడ్ ను ముఖ్యముగా సవాయిలోను ఉబ్బసములోను వాడెదరు. పొటాసియం అయోడైడ్ పుచ్చుకొన్నప్పుడు కొందరికి జలుబుచేసి రొంపపట్టి గొంతుకనొప్పియును, తలభారమును కలుగును. ముక్కువెంబడి సీరువచ్చును అటువంటివారికి తాత్కాలికముగా మందుమాసిగాని, మోతాదు తగ్గించికాని వాడవలెను. ఈగుణములు కలుగకుండ తరుచుగా దీనిని “ఆరోమాటిక్ స్పిరిట్ ఆఫ్ అమోనియా”తో కలిపి నిచ్చెదరు.

మోతాదు 5 మొదలు 20 గ్రెయినులు.

పోటాసియం పర్మాంగనేట్ Potassium Permanganate.

విషము

ఇది ఊనావర్ణముగల పలుకులుగనుండును. దీనికి అధికమగు క్రిమిసంహారశక్తిగలదు. దీనిని నూతులలోను మురికికుండీలలోను వేసిన కలరాపురుగులు, యితరపురుగులు నశించును. కలరారోగికి యింగ్లీషుకంపెనీలలో తయారగు దీని 2 గ్రెయినుల మాత్రము రోగతీవ్రతనుబట్టి లోనికిని చ్చినవాంతులు, విరేచనములు కట్టును. దీనిపలుకులు 2 లేక 3 ఒక గ్లాసు నీటిలో వేసినచో గులాబిరంగుగల లోషను అగును. ఆలోషనును నోటిలో పుండ్లున్నప్పుడును, పండ్లయి గుల్లువాచినప్పుడును, రసముచేనోరు పట్టినప్పుడును పుక్కిలింతచేయవచ్చును. శగరోగముచేమూత్రనాళము వెంబడి చీముకారుచున్నప్పుడు దీనిలోషనును మూత్రనాళములోనికి మెల్లగా పిచికారీచేయుదురు. ఇదిబహుజాగ్రత్తగాచేయవలెను. అనుభవముగల డాక్టర్లచేత చేయించుకొనుటమంచిది. పాముకరచినచోట కత్తితోగీరి, దీనిపలుకులువేసి రుద్దినవిషము కొంతవరకు హరించును. మోతాదు 1 మొదలు 3 గ్రెయినులు.

సోడియం బైకార్బనేట్ — Sodium Bicarbonate.

దీనిని జీర్ణముకొఱకు యిచ్చెడు అరఖులలో కలిపెదను. ఇదిజీర్ణశక్తి వృద్ధిచేసి కడుపులోని శ్లేష్మమును (Mu-

ous) పల్చనచేయును. ఉదరశూల శాంతింపచేయును. ఎంతకాలమువాడినను ప్రమాదములేదు. మోతాదు 5 మొదలు 30 గ్రెయినులు.

సోడియం సల్ఫేట్ — Sodium Sulphate

ఇది సుఖవిరేచనకారి. నీళ్ళవిరేచనములుచేయును. మరలమరలనిచ్చు మోతాదు (Repeated administration) 30 మొదలు 120 గ్రెయినులు ఒకే మోతాదు (single administration) 2 మొదలు 4 ద్రాములు.

అమోనియం కార్బోనేట్ — Ammonium Carbonate

ఇది తెల్లనిముక్కలుగానుండి ఘాటుగలవాసనవేయుచుండును. నీటిలో కలిపియిచ్చిన కఘమును, దగ్గును తగ్గించును. దగ్గునకు యిచ్చెడు అరఖులలో దీనినికూడ కలిపి యివ్వవచ్చును. రొంప పడిశము పట్టినప్పుడు దీనినివాసన చూడవచ్చును. మోతాదు 5 మొదలు 10 గ్రెయినులు

స్పిరిట్స్ అమోనియా ఆరోమాటికస్ — Spiritus Ammoniac Aromaticus

ఏవ్యాధిలోనైనను, నిస్త్రాణగానున్నప్పుడును, నీరసించినపుడును, శరీరములో వేడితక్కువగా నున్నప్పుడును యీ అరఖు బహులాభకారి. దీనివలన అజీర్ణము, కడుపు

బుబ్బ, పులితేణువులు నివారణయగును. ఇందుకు దీనినిసో
డియం బై కార్బోనేట్ తో కలిపి నీరుచేర్చియిచ్చిన ద్విగు
ణముగా పనిచేయును.

ఇది శ్లేష్మహారముగనుక దగ్గుకు యిచ్చెడు అరఖుల
లో కూడ దీనిని కలిపెదరు.

మరల మరలనిచ్చుమోతాదు (Repeated admini-
stration) 20 మొదలు 40 మినిముములు

ఒకేమోతాదు (Single administration) 60 మొ
దలు 90 మినిముములు.

యారొమాటిక్ చాక్ పొడరు—Pulvis creta Aromat-
ticus

అజ్జర్తి, పులుసు కంపుగల విరేచనములుకట్టును
ముఖ్యముగానిది చంటిపిల్లలవిరేచనములుకట్టుటకుమంచిది
మోతాదు 10 మొదలు 60 గ్రెయినులు

✓ మెగ్నీషియం సల్ఫేట్—Magnesium Sulphate

దీనిని “ఎప్పమ్ సాల్ట్” అని అందురు దీనినిసీటిలో
కలిపిపుచ్చుకొనుటవలన విరేచనములగును. ఇంగ్లీషువైద్య
ములోనిది ఎక్కువగా అందరిడాక్టర్లచేతను వాడబడు
చున్నది.

మరల మరలనిచ్చేడు మోతాదు Repeated ad-
ministration) 30 మొదలు 90 గ్రెయినులు
ఒకేమోతాదు (Single adminstration) 2 మొదలు
4 దాములు.

జింక్ సల్ఫేట్—Zinc Sulphate విషము.

ఒక ఔన్ను శుద్ధజలములో 2 గ్రెయినులు యీ
మందువేసి తయారుచేసిన లోషను కండ్లకలకకు, కంటి
లో చుక్కలుగా వేయవచ్చును. ఆలోషను కుసుమజబ్బు
లోను, శగవ్యాధివలన మూత్రద్వారమువెంబడివచ్చు సా
వములోను, రహస్యావయములలో పిచికారీచేయవచ్చును
పెద్దలకు 20 గ్రెయినుల జింక్ సల్ఫేటు ఒకేసారి
లోపలకు యిచ్చినచో త్వరలో వాంతిజేయును. వాంతి
జేయుటకుపయోగించుమందులలోకెల్ల యిదిమంచిది. చం
టిపిల్లలకు వాంతిచేయవలసివచ్చినప్పుడు 2 లేక 3 గ్రెయి
నులమందు యివ్వవలెను వాంతి అవనిచో పావుగంట
అయిన పిమ్మట మరల ఆమోతాదేనియ్యవలెను.

మామూలుమోతాదు-1 మొదలు 3 గ్రెయినులు
వాంతిజేయుమోతాదు-10 మొదలు 30 గ్రెయినులు

జింక్ ఆక్సైడ్—Zinc Oxide.

ఈపాడి తరుచుగా లోపలకునివ్వరు. ఇదిగజ్జి, తీట

ఒరుపు రసికారుట మొదలగు చర్మవ్యాధులలో బాగుగ నుపయోగపడును. ఒక ఔన్ను కొవ్వుగాని, వెన్నగాని తెచ్చి దానిలో $1\frac{1}{2}$ ద్రాముల జింకాక్సైడ్ను కలిపి కలియ నూరిన ఆయంటుమెంటుపైన చెప్పిన చర్మవ్యాధులలో పనికివచ్చును.

బిస్మత్ సబ్ నైట్రేట్—Bismuth Subnitrate.

ఈచూర్ణము కడుపునొప్పి, భోజనమైనతరువాత వచ్చువాంతులను, నీళ్ల విరేచనములను, గ్రహణిని పోగొట్టు ను ఇదిసీటిలో కలియదు. తుమ్మజిగురు నీటితో మాత్రమే కలియును.

మోతాదు 5 మొదలు 20 గ్రెయినులు.

గ్రే డ్రాగ్జిరంకంక్రీటా లేక గ్రే పౌడర్ (Grey powder)

విషము.

ఈచూర్ణములో పాదరసమును, నీమసున్నమును కలిపి బూడిదరంగు గలిగియుండును. చంటిపిల్లలకు అజీర్తి విరేచనములు కలిగినప్పుడు దీనిని ఒక గ్రెయిను యిచ్చిన, జీర్ణముకాని పదార్థము విరేచనముద్వారా నెల్చిపోయి స్వ స్తత యేర్పడును. పిల్లలకు విరేచనములు కావలసివచ్చినప్పుడు 1 గ్రెయిను యీపొడి ఆముదములో కలిపియిచ్చిన చో కడుపులోని జిగట మొదలగుపదార్థములన్నియు వి

రేచనములద్వారా వెళ్ళిపోవును. రసభస్మమునకు బదులుగా దీనినుపయోగించవచ్చును.

మోతాదు 1 మొదలు 5 గ్రెయినులు

అంగ్యుఎంటమ్ హైడ్రార్ బ్లూ Ointment విషము
(బ్లూ ఆయంటుమెంటు)

దీనిని బ్లూ ఆయంటుమెంటు అని అందురు. ఇది పాద రసముతో కూడినటువంటిది. సవాయిసొక్కులకు, కురుపులకు పై కీమాత్రమే రాయవలెను. లోపలికి యివ్వరాదు.

కాలొమెల్ Hydrargyri Subchloride విషము.

దీనినే రసభస్మమందురు. చంటిపిల్లలకు విరేచనము లగుటకు దీనిని ఉగ్గులో పెట్టి సాధారణముగ వాడెదరు. శ్లేష్మమును పైత్యమును విరేచనము వెంబడి వెడలగొట్టును. కాలొమెల్ తో చేసిన బిల్లులు (Calomel Tablets) ప్రతియింగ్లీషుమందులషాపులలో దొరకును, వయస్సును బట్టి, తత్వమును బట్టి ఎన్నిగ్రెయినుల బిళ్ళకావలెనో నిర్ణయించుకొని తీసుకొనవలెను. తరుచుగా పెద్దలకు 3 గ్రెయినులు చాలును. పిల్లలకు 1 గ్రెయిను సరిపడును.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 5 గ్రెయినులు.

✓టింఛర్ అయోడిన్—Tincture Iodine.

విషము

ఈ అరఖు కురుపులవల్లవచ్చెడు బిళ్ళలకును, సంకట
పుబిళ్ళలకును, వాపులకును, కీళ్ళవాపులకు మొదలైనవాటి
కి పైకి రాయుదురు.

ఇది వాపును తీయుటయేకాక తామర మొదలగు
చర్మవ్యాధులకు రాయవచ్చును. ఇది పుండుకు తగిలిన
చో చాల మంటపెట్టును. దీనికికిమిసంహారశక్తిగలదు. అం
దాచేతనే యింజక్షనుచేయుభాగము దీనితో ముందుగా శు
భ్రముచేయుదురు. ఇది విషముగాన లోనికియిచ్చుట చా
లతక్కువ.

డైల్యూటెడ్ సల్ఫ్యూరిక్ యాసిడ్—Diluted Sulphu-
ric Acid.

ఇది నీటితో మిశ్రమమైన గంధకద్రావకము. నీళ్ళవి
రేచనములు, కలరా విరేచనములు అయినప్పుడు దీనిని న
ల్లమందుఅరఖుతో (Tincture opii) కలిపి నిచ్చెదరు. రో
గికి దాహముగానున్నప్పుడు దీనిని నీటితో కలిపి నిచ్చిన
దాహముకట్టును.

మోతాదు 5 మొదలు 20 మినిమములు.

✓ యాసెటిక్ యాసిడ్—Acetic Acid.

విషము

ఈద్రావకము విషముగాన లోపలకు యివ్వరాదు. చర్మమునకిది తగిలిన పొక్కును. తామరకు యిది చాల మంచిది. ఒకదూదెకుంచె యీ ద్రావకముగల నీసాలో ముంచి తామరగలభాగమునకు రాసినచో నచ్చటపచ్చిచేసి పొంగి క్రమేపీ పొట్టువలె రాలిపోవును.

బోరిక్ యాసిడ్—Boric Acid.

ఇది తెల్లటిపొడుము. దీనికి క్రిమినంహరశక్తి గలదు. పుండ్లమీద చల్లెడరు. ఇది కొంచెము చెవిలో వేసినచీముకారుట నయమగును. కండ్లకలకకు బోరిక్ యాసిడ్ 3 లేక 4 గ్రెయినులు ఒకబొన్న నిర్మలోదకములో వేసి లోషణచేసి కంటిలో వేసుకోవలెను.

ఒక బొన్న వేడినీటిలో 5 గ్రెయినుల బోరిక్ యాసిడ్ కలిపి తయారుచేసిన లోషణను చెవిలో చీముకారుచున్నప్పుడు పిచికారీచేయుట కుపయోగించవచ్చును.

ఒకభాగము బోరిక్ యాసిడ్, 9 భాగములు కొవ్వుగాని, వాసలైన్ గాని కలిపి ఆయంటుమెంటు తయారు చేసికొని, పుండ్లకు చిడుముకు రాసిన కుదునును.

1 పాలు బోరిక్ యాసిడును, 3 పాళ్ళు తేనెతోగాని, గ్లిసరైన్ తోగాని కలిపిన మిశ్రమమును నోటిలోని

పూతలకును, గొంతుకలోని పుండ్లకును రాయుదురు.

బార్బిటోనమ్ లేక వెరొనాల్—Barbitonum

ఇది తెల్లటి తళుకుగల చూర్ణము. నిద్రపట్టించుట కిది ముఖ్యమునా వాడెదరు. రోగులకు సంధించి నిద్రపట్ట కయున్నప్పుడును, పిచ్చివాండ్రకు నిద్రపట్టుటకును దీని నిత్తురు.

మోతాదు 5 మొదలు 10 గ్రెయినులు.

ఫినాసెటిన్—Phenacetin

ఈచూర్ణమును తలనొప్పి తగ్గించుటకు నెక్కువగా వాడెనదరు. జ్వరముతగ్గి చమట పట్టును. ఈమందు నోటి లో వేసికొని నీటితో మ్రింగవలెను. ఈమందు బిళ్ళలరూ పముగా కంపెనీలలో అమ్మబడును.

మోతాదు 5 మొదలు 15 గ్రెయినులు.

కార్బాలిక్ యాసిడ్—Carbolic Acid

విషము

కార్బాలిక్ ద్రావకము చర్మమునకు తగిలిన చర్మ ముకాని జొబ్బి తేలును. ఇదిబలమగు విషముగాన లోనికి యివ్వగూడదు. ఇది ఒక భాగము, 10 మొదలు 20 పాళ్లు

కొబ్బరినూనిలోగాని, నువ్వులనూనిలోగాని కలిపి రాసిన, కాలినపుండ్లు, గాయములు, గజ్జ, కుష్టు, దీర్ఘ కాలపు యి తరచర్మ రోగములు కుదురును.

ఈద్రావకము 1 భాగమును. 40 భాగములు వేడినీ రును కలిపి తయారుచేసిన లోషన్, గాయములు, పుండ్లు కడుగుట కుపయోగించును. రోగులుండు గదులలోను మురికికుండ్లు, తూములు మొదలగు దుర్వాసన స్థలముల లోనిది చల్లిన క్రిములన్నియు నశించును. ఈద్రావకమున కు అధికమగు క్రిమిసంహారశక్తి గలదు.

పిక్రిక్ యాసిడ్ — Picric Acid

ఇది ఒకవిధమగు పసుపురంగుతో మెరుపుగల సున పదార్థము. ఇది ఒక భాగమును నూరుభాగముల వేడినీ టిలోకలిపి తయారు చేసినలోషనుతో కాలినపుండ్లను కడి గిక కట్టెదరు. కాలినపుండ్లకిది ముఖ్యమైనమందు దీనిని లోపలకు యివ్వరు

ఐడోఫారం — Idoform.

విషము

ఇదిలోపలకు ఉపయోగించరు. దీనికిబలమగుక్రిమిహా నంహారశక్తి గలదు. పుండ్లుచీముపట్టినప్పుడు, కుల్లినప్పుడు దీనిని చల్లిన చక్కగాపనిచేయును. 1 భాగము ఐడోఫా

వేమన చందాచక్ర
శంభులయం,
కలహలయం,
కృష్ణా

రంను, 2 భాగములు బోరిక్ యాసిడ్ను కలిపితయారుచేసి న పొడుము చెవిలో వేసిన చీముకారుట, దుర్వాసనగొట్టుట తగ్గును.

1 పాలు అయిడోఫారం, 9 పాళ్లు కొవ్వుతోగాని వాసలైన్తోగాని ఆముంటుమెంటు తయారుచేసికొని చీముపట్టిన కురుపులకుగాని, పుండ్రకుగాని పట్టించిన చాల మంచిది.

డోవర్స్ పౌడర్ లేక పల్విస్ యిపికాక్ కో—Dover's Powder

ఈచూర్ణము గ్రహణిలో ముఖ్యముగా వాడెదరు. నీళ్ళవిరేచనములుకూడ కట్టును. ఇది జ్వరము రొంప, దగ్గుకూడపోగొట్టును. దీనిని గ్రహణిరోగములో (బిస్మత్ సబ్ నైట్రిస్) అనేమందుతో కూడఁలిపి యిచ్చెదరు. ఇట్లు చేయుటవలన గుణము సౌచ్చగును. దీనిలో నల్లమందు భాగముకూడ కలిపియుండును.

మోతాదు 5 మొదలు 15 గ్రెయినులు.

టించర్ ఓపై లేకలాడనమ్—Tincture opii

విషము

ఇదినల్లమందుతో తయారుచేసిన అరఖుఅయి యున్నది. ఇది నీళ్ళవిరేచనములు, గ్రహణి తగ్గించును. మగతనుకలుగజేసి శరీరముయొక్క నొప్పులను పోగొట్టును. చెవి

పోటుగానున్నప్పుడు యీ అరఖుకు సమం నూనెగాని గ్లిసరైన్ గాని చేర్చి చెవిలో అప్పుడప్పుడు పోయుచుండిన చెవిపోటుతగ్గును.

మరలమరల నిచ్చు మోతాదు (Repeated administration) 5 మొదలు 15 మినిమములు ఒకే మోతాదు. (single administration) 20 మొదలు 30 మినిమములు.

టింఛర్ కాంఫర్ కో (Tincture Camphor Co)

ఈ అరఖు దగ్గును రొంపన పోగొట్టును, కఫమును వెలిబుచ్చును. దీనిలో కొద్దిపాటు నల్లమందు కలసియుండును. దగ్గుతగ్గించు అరఖులలో నిది కలియును.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 1 ద్రాము.

డయా రెటిన్ — Diuretic

మూత్రమును జారీ చేయుటలో నిది చాలగొప్ప బౌషధము. ఇది తెల్లని చూర్ణము. నీటిలో కలియును. నంజు వ్యాధిలో మూత్రమున జారీ చేయుట కిదివాడ దగినమందు.

మోతాదు 10 మొదలు 20 గ్రాములు

వైనం యిపికాక్ — Vinum Ipecac.

ఈ అరఖు శ్లేష్మ సంబంధముగు అరఖులలో పనిచేయు

ను. కఫమును పల్చనచేయును. ఇతరవర్గముమందులలో దీనిని చేర్చెదరు. ఎక్కువ మోతాదులలో నీలరఖువాంతిని చేయును.

కఫహరమోతాదు—10 మొదలు 30 మినిములు.
వాంతిజేయుమోతాదు—4 మొదలు 6 గ్రాములు.

క్విన్వైన్ సల్ఫేట్—Quinine Sulphas

దీనిని క్వైనానిని అందురు. చలిజ్వరములకు నిది సిద్ధావదము. ఆజ్వరసంబంధమగు పురుగును చంపుటకు దీనికేశక్తిగలదు. ఈ చూర్ణముగీటిలో కలియదు. నీరుకలపిన గంధకత్రావకము (Diluted Sulphuric Acid)లో గాని, నిమ్మరసములోగాని కరగెను. దీనిని యీరెండింటిలో నేదేనియొక దానిలో కరగనిచ్చినపిమ్మట నీరుచేర్చి పుచ్చుకోవలెను. ఇదిబహు చేదుగానుండును. అందుచేత చాలామంది దీనిని పుచ్చుకోలేరు. సులభముగా లోనికి మ్రింగుటకు దీనిసంబంధించిన బిల్లులు(Quinine Tabloids) ఇంగ్లీషుమందుల షాపులలో దొరకును. క్వైనాచూర్ణముగల పొట్లములు ప్రతితపాల ఆఫీసులోనువెలకు లభించును. చాలాకాలము యీ క్వైనా సేవించుటవలన చెముడుమొదలగు దుర్లక్షణములు కలుగును. చలిజ్వరములలో క్వైనాసంశరీరములోనికి యింజక్షనుకూడచేయుదురు.

మోతాదు 1 మొదలు 10 గ్రాములు

యూక్విన్ — Equine.

ఇది కూడ క్వినావలెనే చలిజ్వరములో పనిచేయును. క్వినాకు ఉండెడిచేదు దీనికి ఉండదు. ఇది రుచిలేకుండా తెల్లటిపొడుముగానుండును. దీనియందుచేదు లేదు గనుక పిల్లలు కూడ సులభముగా తీసుకొందురు.

మోతాదు 3 మొదలు 15 గ్రెయినులు

యాస్పిరిన్ — Aspirin.

ఇది తెల్లటి తఱుకుగల చూర్ణము. దీనివలన ముఖ్యముగా తలనొప్పి శరీరము నొప్పులు తగ్గును. జ్వరము కూడ శాంతించును. దీని సంబంధముగు బిళ్ళలు 5 గ్రెయినులు గలవి షాపులలో వారకును. ఒకటి లేక రెండు బిళ్ళలు మింగినచో తక్షణం తలనొప్పి తగ్గిపోవును.

మోతాదు 5 మొదలు 15 గ్రెయినులు

రైగోరీస్ పౌడర్ లేక పల్విస్ రీ అయికో Pulvis Rhei Co

దీనిని రూబర్బు పౌడర్ అని అందురు. ఈ చూర్ణము అజీర్ణమును, ఆంబమును పోగొట్టి విరేచనముచేయును దీనిని పిల్లలకు ముఖ్యముగా వాడెదరు.

మోతాదు 10 మొదలు 60 గ్రెయినులు.

పిల్లలకు మోతాదు 4 గ్రెయినులు

ఎక్స్ట్రాక్టు కాస్కరా శాగ్రాడా లిక్విడ్
(Extractum Cascara Sagrada Liquidum)

ఈ ఆరఖు ప్రతిరోజు ఉండే దీర్ఘ కాలపు మలబద్ధములలో వాడెదరు. క్రమేపీ రోగి తత్వమును మార్చి కాల విరేచనము చేయుచుండును. ఇది యిచ్చుటకు ప్రారంభించినప్పుడు మోతాదు క్రమక్రమముగా హెచ్చించి తరువాత క్రమేణా మోతాదు తగ్గించి పిమ్మట దీనిని పూర్తిగా మానివేయవలయును. ఇట్లు రెండు మాసములైననూ, మఱియు ఉపయోగించినగాని మలబద్ధము పూర్తిగా నివారణ కాదు.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 1 ద్రాము.

పల్విస్ జాలప్ కో Pulvis jalap Co

ఇది తెగడతో తయారుచేసిన మిశ్రితచూర్ణము చాలబలమగు విరేచనకారి. నీళ్ళ విరేచనములను జేయును నంజులో (Dropsy) దీని నుపయోగించుట మంచిది. గర్భిణీస్త్రీలకు దీని నిన్వరాదు.

మోతాదు 10 మొదలు 60 గ్రాములు

గాలిక్ యాసిడ్—Gallic Acid

ఇది మాంసకాయతో సంబంధించిన సత్తు, నీళ్ళ విరేచనములు, రక్తగ్రహణి దీనివలన కట్టును. దీనిని లోహ

సంబంధముగ మందులతో కలిపి నివ్వకూడదు.

మోతాదు 5 మొదలు 15 గ్రెయినులు.

టానిక్ యాసిడ్—Tannic Acid

ఈ చూర్ణముకూడ మంచికాయనుండియే తయారు చేయబడును. దీనిని లోపలకు తరుచు వాడరు.

ఇది 1 భాగమును, 5 భాగములు స్లిస్నరైన్ గాని తేనెగాని కలిపిన మిశ్రమమును, కొండనాలుక వ్రాలినప్పుడును, గొంతుక వాపులలోను కూడ రాయుదురు.

మోతాదు 5 మొదలు 10 గ్రెయినులు.

శాంటానైన్—Santonine

ప్రేగులలోనుండు పలిక పాములను (Round Worms) చంపుటకిది ముఖ్యమైన మందు. ఇందుకుగాను దీనిని పరగడుపున పంచదారలో వేసి పుచ్చుకొని పిమ్మట 2 గంటలైనతరువాత ఆముదము పుచ్చుకొనిన పాములు విరేచనములలో పడిపోవును. పెద్దలకుగాని పిల్లలకుగాని చిన్న మోతాదులు వాడుటయే మంచిది. పెద్దమోతాదులుదుర్గుణములను కలుగజేయును.

మోతాదు 1 మొదలు 5 గ్రెయినులు

క్రైసరోబిన్—Chrysarobin

ఇది పసుపురంగుగల చూర్ణము. ఇది తామరకు చాలమంచిపని చేయును. ఇది ఒక భాగమును, వాస్లెన్ 24 భాగములును కలిపి తయారుచేసిన ఆయంటుమెంటును తామరకు చర్మముపై రాయుదురు. దీనివలన బట్టలు కరుగిపోవును. దీనిని లోపలకు నుపయోగింపరు. ఇది నేత్రములకును, నోటికిని తగులకూడదు.

కర్పూర తైలం—(Oil of turpentine.

సామాన్యముగ బజారులోని అంగడులలో దొరకెడు కర్పూర తైలములో కిరుసనాయిలును కలిపెదరు. అందుచేత అక్కడ కొనకూడదు. నమ్మకమైన పెద్దయింగ్లీషు షాపులలో స్వచ్ఛమైన తైలము దొరుకును.

కీళ్ళనొప్పులు, ఇరుకునొప్పులు, నడుమునొప్పి, కండలోను నరములలోను ఉండేనొప్పులు, వీటికిపైకి మర్దనాచేయుటకేది ఉపయోగించును. దగ్గులకు రొమ్ముమీదను, కడుపునొప్పికి కడుపుపై నూనూ మర్దనాచేసి వేడినీటికాపడము పెట్టవలెను. కలరాలోను, విషజ్వరములలోను కాళ్ళు చేతులు చల్లబడినప్పుడు వేడిపుట్టించుటకు యీ తైలమును మర్దనాచేసి వేడినీటికాపడము పెట్టవచ్చును. దీనిని లోపలకు చాలజాగ్రత్తతో నియ్యవలయును. దీనిని ఆముద

ముతోకలిపి లోపలకునిచ్చిన ఏలికపాములు, పొడవైన పాములు (Tape worms) నులిపురుగులు మొదలైనవి నశించి క్రిందపడిపోవును. పేగులలోని వాయువును వెడలించును. సన్నిపాతజ్వరములలో పేగులలోనిపుండుచితికి రక్తస్రావమగుచున్నప్పుడు కొందరుడాక్టర్లు రక్తముకట్టుటకు దీనిని లోపలకునిచ్చెదరు. ఈతైలమును లోపలకు అనుభవముగల వైద్యులుమాత్రమే వాడవలెను. దీనిని గురదాల (n kidneys) జబ్బుస్థితిలో లోపలకుయివ్వరాదు.

మోతాదు—2 మొదలు 10 మినిముములు. పాములను చంపుట కిచ్చుమోతాదు 3 మొదలు 4 ద్రాములు.

కాజపుట్ ఆయిల్—Gajaput oil.

దీనిని ఏలకు అరఖు అని అందురు. తలనొప్పికి దీనిని కణతలకు రాయుదురు. దీనిని మేహవాతనొప్పులలోను, కీళ్లవాపులలోను పెకిమర్దనాచేయవచ్చును. కొంచెము పంచదారమీద ఒకచుక్క తైలంవేసుకొని లోనికి పుచ్చుకుంటే జీర్ణము చేయును.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 3 మినిముములు.

యూకలిప్టస్ ఆయిల్—Oil of Eucalyptus

ఇది బకారులో ప్రతిచోటను దొరకును. ఘాటు గలసువాసనగనుండును. దీనిఘాటు వాసనకు పురుగులు

నశించును. కీళ్ళనొప్పులు, వాపులు, మేహవాతనొప్పులు దీనినిమర్దనాచేయుటవలన నయమగును. రొమ్ముపడిశము నందు దీనిని రొమ్ముకు రాశివేడినీటికాపడముపెట్టవలెను. శ్వాసకోశవ్యాధులలో దీనిని దూదిపై వేసి ఆదూదివాసన చూచుచుండిన మంచిది.

ఈతైలం 1 భాగము, వాస్లైన్ గాని కొవ్వగాని 9 భాగములు కలిపి తయారుచేసిన ఆయింట్లుమెంట్లు కురుపులకు రాశిన చీముపట్టవు.

యూకలిప్టస్ ఆయిలును, శ్లేష్మవ్యాధులలోను, అజీర్ణవ్యాధులలోను లోనికివాడెదరు. మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 3 మినిమములు.

లవంగాల అరఖు Oil of Cloves

ఇది లవంగాల అరఖు తలనొప్పికి దీనిని కణతలకు రాయవచ్చును ఇదిలోపలకు నిచ్చుటవలన జీర్ణశక్తి వృద్ధి చేయును. సువాసనగాను ఆరోగ్యముగానుండును. పేగులలో నుండు వాయువును వెడలగొట్టును. కడుపునొప్పి తగ్గించును. పుష్పిపంటి డొలకలో దీనిచుక్కలు వేసిన బాధ శాంతింప వచ్చును.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 3 మినిమములు.

దాల్చినఅరఖు—Oil of Cinnamon.

అజీర్తిని పోగొట్టును. సువాసనగలదై యుండును. పేగులలో క్రిములను చంపును. విరేచనములు కట్టును. దీనియందు క్రిమిసంహారశక్తి గలదు గనుక ఒకప్పుడుసన్ని పాతజ్వరములలోను, యిన్‌ఫ్లూఎంజాజ్వరములలోను లోనికి దీని నిచ్చెదరు.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 3 మినిములు.

పెప్పర్‌మింటు ఆయిల్ (Oil of Peppermint)

ఇది మంచిసువాసనగనుండును. చర్మమునకు తగిలిన చల్లగానుండును. తలనొప్పినచ్చినప్పుడు దీనిని కణతలకు రాయుదురు దీనియందుకూడ క్రిమిసంహారశక్తి గలదు. ఇది ఎక్కువ జీర్ణకారి. అజీర్తి పోవుట కిచ్చెడు అరఖులలో దీనిని కూడకలిపెదరు.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 3 మినిములు.

సోపు అరఖు—Oil of Anisi

పిల్లలకు కలిగెడు కడుపుబ్బరము, అజీర్తికి నిది చాలమంచిది. కఫముతోకూడిన దగ్గులమీద కూడ పని చేయును.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 3 మినిములు.

కొపై బా నూనె—Oil of Copaiha.

ఇది శగసంకటములలో ముఖ్యముగా వాడఁగినది. శగవ్యాధియొక్క ప్రధమశయందుగాని తీవ్రస్థితిలో గాని దీనినివ్వరాదు. అట్లు నిచ్చినచో జబ్బు ఎక్కువ అగును. దీనిని ఎక్కువమోతాదులలో నిచ్చినచో జ్వర శయమును పాడుచేసి వాంతులు, కడుపునొప్పి, విరేచనములు మొదలగు దుర్లక్షణములను కలుగజేయును. దీనిని సేవించుటవలన కొన్ని సమయములయందు శరీరముమీద పొక్కులు బయలుదేరవచ్చును.

మోతాదు 5 మొదలు 20 మినిమములు.

చందినీఅత్తరు—Santal Oil

శగసంకటములలో నిదిచాలప్రయోజనకారిగా నుపయోగించబడును. 5 చుక్కలు ఒకమోతాదుగా ప్రారంభించవలెను. దీనిని బహుజాగ్రత్తతో నుపయోగించవలెను. ఎక్కువమోతాదులవలన శరీరముయొక్క ఆరోగ్యము చెడి పోని కలుగును. కొన్ని అంగడులలో దీనిని కల్పించేయుదురు గనుక మంచిదియు స్వచ్ఛమైనదియు సంపాదించవలెను. స్త్రీలకు కుసుమరోగములోకూడ నిది పనిచేయును.

మోతాదు 5 మొదలు 30 మినిమములు.

ఆలివ్ ఆయిల్.—Olive Oil

దీనిని జయతూత్ చమురని అందురు. ఇది సాధు విరేచనమును చేయును. మలబద్ధమునందును, గుదస్థానమునందు పుండుకలిగినప్పుడును, పేగులలో పుండుకలిగినప్పుడును, లోనికిచ్చినగాని, గుదస్థానముననుంచి ఎసినూచేసినగాని యిది సునాయాసముగ విరేచనమును గావించును. ఇది మృదువుగానుండును గనుక దీనిని ఆయంటుమెంట్రలోను పిండికట్లలోను కలుపుచుండును.

మోతాదు 2 మొదలు 8 ద్రాములు.

గ్లిసరైన్—Glycerine

ఈ చమురు తెలుపుగానుండును. గొంతుకవాపులోను కొండనాలుక వ్రాలినప్పుడును నాలుకమీకపోకులుకలిగినప్పుడును దీనిని బోరిక్ యాసిడ్తోను, ట్రానిక్ యాసిడ్తోను, కలిపిన్ఫోటిలో రాయుదురు.

ఇది విరేచనముచేయును. ఇందుకుగాను ఒకఅవున్సు గ్లిసరైన్ గుదస్థానముందు పిచికారీచేసినచో వెంటనే సునాయాసముగా విరేచనమగును. దీనినిశయమగా లోపలకునివ్వరు. మోతాదు 1 మొదలు 2 ద్రాములు.

చాల్మగ్రా ఆయిల్—Chaulmogra Oil

దీనిని కష్టవ్యాధిలో చర్మముపై రాయుదురు.

కొద్దిమోతాదులతో ప్రారంభించి క్రమేపీ హెచ్చించుచు దీనిని యీ వ్యాధిలో అనుభవనీయులగు వైద్యులు వాడెదరు. దీనిని సేవించుట అలవాటుపడినగాని, ఇదికడుపున, పేగులలోను మంటబుట్టించును.

మోతాదు 5 మొదలు 10 మినిములచొ॥ $\frac{1}{2}$ ద్రాము మొదలు 1 ద్రామువరకు హెచ్చించవచ్చును.

కాడ్ లీవర్ ఆయిల్ లేక చేపనూనె—Cod Liver Oil

ఇది పసుపురంగుగానుండి అసహ్యకరముగ వాసన వేయుచుండును. అందుచేత దీనినిలో పలికి పుచ్చుకొనుటకు కొంచెము ఆటాకముగా నుండును.

1 క్షయ వ్యాధులలో నిది మిక్కిలి ఉపయోగింతురు

2 కీళ్ళకు, ఎముకలకు గలిగిన వ్యాధి ముఖ్యముగా “రికెట్సు” అను వ్యాధిలో తప్పక పనికివచ్చును.

3 ఎండిపోవుచున్న చిన్న పిల్లలకు యిది యిచ్చిన త్వరలో మాంసమును పట్టించి బలమును కలుగజేయును. నరములకు బలమునిచ్చును.

4 పిల్లలకు కలిగెడు మోడి మలబద్ధము యీచే పనూనె ఉపయోగించు చుండుటవలన కుదురును.

దీనిని జీర్ణకోశము బాగుగాలేనప్పుడు పయోగింపరాదు. కొద్దిమోతాదులతో ప్రారంభించి క్రమేపీ హె

చ్చించవలెను. ఎక్కువమోతాదు సుఖవిరేచనముచేయును
మోతాదు 1 మొదలు 4 ద్రాములు.

కర్కనూనె—Wood Oil

ఈ కర్కనూనెను కుష్టువ్యాధులలో చర్మమునకు
మర్దనా చేయుటవలన లాభకారికానుండును. యీ వ్యాధి
లోదీనిని లోపలకు కూడనిచ్చెదరు.

మోతాదు $\frac{1}{2}$ మొదలు 2 ద్రాములు.

(పెద్దవారికి) మిశ్రమములు—Mixtures

డయఫారెటిక్ మిక్చర్—(చమటను బుట్టించిజ్వరముత
గ్గించుటకు)

సాల్మ్యషన్ ఆఫ్ అమోనియం మాసెటేట్ $1\frac{1}{2}$ ఔన్సులు
స్పిరిట్ ఆఫ్ వైట్రీస్ యాథర్— $1\frac{1}{2}$ ద్రాములు
టింబర్ ఆఫ్ హమోశ్యామస్—2 ద్రాములు
జాటాసియం నైట్రేట్—30 గ్రెయినులు
నీరు—8 ఔన్సులు

మోతాదు—1 మొదలు 2 ఔన్సులు

క్వినైన్ మిక్చర్—(చలిజ్వరములోనిచ్చుటకు)

క్వినైన్ సల్ఫేట్—48 గ్రెయినులు

డైయూటెడ్ సల్ఫ్యూరిక్ యాసిడ్—40 మినిమములు

సిరప్—6 ద్రాములు

నీరు— 11 బౌన్సులు

ముందుగా క్విన్సెన్ సల్ ఫేట్, డైల్యూటెడ్ సల్ ఫ్యూరిక్ ద్రావకములో కలిపి కరగనిచ్చి తరువాత నీరు కలిపేది దీనిలో సిరప్ అనగా పంచాదార పర్బాళు, క్వినా యొక్క చేదుతగుటకు మాత్రము కలిపెదరు.

మోతాదు 1 మొదలు 3 బౌన్సులు

ఇపికాక్ ఓపియాటా మిక్చర్—(దగ్గులకు)

సోడియం బై కార్బోనేట్—60 గ్రెయినులు.

వైనం యిపికాక్—2 ద్రాములు

స్పిరిట్ క్లోరోఫారం—3 ద్రాములు

టింబర్ కాంఫర్ కో—4 ద్రాములు

నీరు— 11 బౌన్సులు

మోతాదు 1 బౌన్సుమాత్రమే

కార్మినేటివ్ మిక్చర్—(అజీర్తి పోవుటకు)

స్పిరిట్స్ అమోనియా ఆరోమాటికస్—3 ద్రాములు

సోడియం బై కార్బోనేట్—90 గ్రెయినులు

స్పిరిట్స్ క్లోరోఫారం—3 ద్రాములు

టింబర్ కార్డమమ్ 3—6 ద్రాములు

పెప్పర్ మెంటు నీరు—10½ బౌన్సులు

మోతాదు 1 బౌన్సు.

డయూరెటిక్ మిక్చర్—(మూత్రంజారీయగుటకు)

స్పిరిట్ ఆఫ్ జూనిపర్ — 3 ద్రాములు
 పొటాసియం యాసెటేట్ — 120 గ్రెయినులు
 పొటాసియం నైట్రేట్ — 120 గ్రెయినులు
 స్పిరిట్ ఆఫ్ నైట్రస్ యాథర్ — 6 ద్రాములు
 నీరు — 12 ఔన్సులు

మోతాదు 1 ఔన్సు

యాసిడ్ సల్ఫ్యూరిక్ కం ఓపియోమిక్చర్ (విరేచనములు
 కట్టుటకు)

డై ల్యూటెడ్ సల్ఫ్యూరిక్ యాసిడ్ — 2 ద్రాములు
 టింబర్ ఆఫ్ ఓపియం — 2 ద్రాములు
 సిన్నామన్ బాటర్ లేక దాల్చిన అరళు కలిపిన నీరు —
 11½ ఔన్సులు.

మోతాదు 1 ఔన్సు

పైని చెప్పిన మిక్చర్లు పూటకొక మోతాదుచొ॥న
 పుచ్చుకొనవలెను.

గృహణికట్టుటకు పొడరు

బిస్మత్ సబ్ నైట్రేట్ — 15 గ్రెయినులు
 డోవర్స్ పొడరు — 15 గ్రెయినులు
 శాలాత్ — 15 గ్రెయినులు

ఇట్లు చేర్చి 3 పొట్లములుకట్టి 4 గంటలకొకపొట్లము
 మంచినీటితో పుచ్చుకోవలెను.

చంటిబిడ్డలకు యోగములు

పల్విన్ డోవరీకంక్రీటా యారొమాటికా (గ్రహణి కట్టుట కు చూర్ణము)

డోవర్స్ పాడరు— $\frac{1}{2}$ గ్రెయిను

ఇపికాక్ పాడరు—1 గ్రెయిను

యారొమాటిక్ చాక్ పాడరు—3 గ్రెయినులు

ఇట్లుకలిపి రోజు 1కి 3 మారులు యివ్వవలెను.

పల్విన్ మెగ్నీసియా ఎట్ బిస్మత్ (విరేచనములు కట్టుట కు చూర్ణం)

మెగ్నీసియం కార్బోనేట్—1 గ్రెయిను

బిస్మత్ సబ్ నైట్రేట్— $\frac{1}{2}$ గ్రెయినులు

రూబర్బు పాడరు—1 గ్రెయిను

ఇట్లుచేర్చి రోజుకు 3 సార్లు యిచ్చేది.

పల్విన్ రీవి ఎట్ సోడి (చురబద్ధములొలగించుచూర్ణము)

రూబర్బు పాడరు 4 గ్రెయినులు

సోడియం బై కార్బోనేట్ 3 గ్రెయినులు

జింజర్ పాడరు లేక శొంఠిచూర్ణము— $\frac{1}{2}$ గ్రెయిను

ఇట్లు కలిపి యివ్వవలెను.

పల్విన్ డోవరీఎట్ అమోనియై (దగ్గులుకుదురుటకుచూర్ణం)

డోవర్స్ పాడరు— $\frac{1}{2}$ గ్రెయిను

యిపికాక్ పాడరు— $\frac{1}{2}$ గ్రెయిను

అమోనియం కార్బోనేట్— $\frac{1}{2}$ గ్రెయిను
 సిన్నామన్ పొడరు లేక దాల్చినచెక్కచూర్ణము
 $\frac{2}{2}$ గ్రెయినులు

ఇట్లు మిశ్రమముచేసి రోజుకు 3 సార్లు ఇచ్చేది.

ఇపికాక్ మిక్చర్—(దగ్గు తగ్గుటకు అరఖు)
 వైనం యిపికాక్—3 మినిమములు
 అమోనియం కార్బోనేట్— $\frac{1}{2}$ గ్రెయిను
 తుమ్మజగురుతోకలిపిన నీరు 1 ద్రాము
 ఇట్లుచేర్చి రోజు 1కి 3 సార్లు యివ్వవలెను.

కంటికి లోషన్.

జింక్ సల్ ఫేట్—1 గ్రెయిను
 యాలం (పటిక) పొడి 2 గ్రెయినులు
 బోరిక్ యాసిడ్—3 గ్రెయినులు
 నిర్మలోదకము—1 ఔన్సు
 ఈప్రకారం తయారుచేసిన లోషన్ చుక్కలు కంటి
 లోవేసిన కండ్లకలకలు, ఎరుపులు, ఒరుపులు, దురదలు,
 మొదలగునవి హరించును.

చెవిలోపోటు తగ్గుటకు అరఖు
 టింబర్ ఆఫ్ ఓపియం—2 ద్రాములు
 గ్లిసరైన్—2 ద్రాములు
 ఈ రెంటినికలిపిన మిశ్రమపుచుక్కలు చెవిలో వే
 యవలెను.

చెవిలో చీముకారునప్పుడు చికిత్స

ముందుగా ఒక దూదెకుంచెతో చెవిలోని చీము తీసివేసి శుభ్రముచేసి తరువాత చెవిలో యీ క్రిందిచూర్ణము వేయుచుండుము.

బోరిక్ యాసిడ్—1 దాిము

ఐడోఫాతం— $\frac{1}{2}$

కలిపి నీసాలో భద్రపరచుకొని చెవిలో కొంచెము వేయుచుండవలెను.

నోరుపూసినప్పుడు పుక్కిలింతకు

పొటాసియం క్లోరైడ్—8 గ్రెయినులు

నీరు—

1 ఔన్సు

ఈప్రకారము ఎంతలోషను కావలెనో అంతయు చేసికొని పుక్కిలించుట కుపయోగింపుము.

నోటిపూతలకు, నాలుకమీద పొక్కులకు

పరిశుద్ధమైన బొరాక్స్—1 దాిము

గ్లిసరైన్—6 దాిములు

ఇట్లుకలిపిన మిశ్రమములో నొక దూదెకుంచె ముంచి నాలుకమీదను నోటిలోను రాయవలెను.

నోరుగాని నాలుకగాని పూసినప్పుడు వెంటనే విరేచనములగుటకు మందు పుచ్చుకుంటే మంచిది.

కొండనాలుక వారినినప్పుడు, గొంతుక వాపునకును.

టానిక్ యాసిడ్ — 1 ద్రాము.

గ్లిసరైన్ — 5 ద్రాములు

ఈమిశ్రితమును వ్రాయుచును.

ఇటువంటి చిన్న చిన్న మిశ్రితములన్నియు యీ గ్రంథము చదువుటవలన చదువరులు సుఖముగా చేసికొనవచ్చును. గ్రంథస్మరణను నింతటితో విరమించి తిని.

నేత్రులందులు.

రోగము పేరు

మందు పేరు.

అజీర్ణము

టాకా డయాస్టేస్

అతిమూత్రము.

జాంబులిన్ అండ్ కొడీన్ మాత్రలు

ఉబ్బసము

ఎక్స్కిర్ య ఫర్బియా కాంపౌండ్

2 కోక్ లానా కాంపౌండ్.

ఏనుగొండ

ఏమోలియెస్ టైన్.

కలరా

1 పోడయోరియా మిక్చర్.

2 పొటాసియం పర్మాంగనేట్ మాత్రలు.

3 కలరా టాక్సిన్.

గర్భాశయ వ్యాధులకు 1 ఎస్క్రిన్ కార్మిల్.

2 వైబర్నం కాంపౌండ్.

X) హాణి (మామూలు) 1 గ్లోరోడైన్.

(కఠినమైనది) —

ఎమిటిన్ బిస్మత్ అయోడైడ్
మాశ్రలు (చాక్కు డెవిస్ కంపెనీ
వారివి)

తలనొప్పి

రూస్సిన్ బిల్లు.

తలమీద చుండు)

స్ట్రాక్చూల్ ఆమంటు మెంటు.

తేలు కాటు

ఎనల్ జెసిల్ బాస్.

నరములకు బలము చే

1 సిరప్ ఆఫ్ సైపోఫోస్ ఫైట్స్.

యుబకు

2 డామియానా కాంపాండు.

మలబద్ధము తొలగుటకు కాస్కరా ఎవాక్యుయెంటు.

రక్త సీనతలో రక్త } సిరప్ ఆఫ్ హీమో గ్లోబిన్.
ము సట్టించుటకు

రక్త శుద్ధికిని, రక్త వృద్ధికిని ఫెర్రా గ్లాస్

వాపులు, కీళ్లనొప్పులకు పట్టీ యాంటీప్లోజెస్టెన్

వి రేచనములగుటకు ఫ్రూక్టోసాల్ట

వి రేచనములు (శబ్దాటకు) 1 కాంఫర్ డైన్.

2 పోషక మేరిమా మిక్చర్

వీర్యనష్టము

శాలిక్స్ నెగ్రా

పైనుదహరించిన మందులన్నియు యింగ్లీషుము

దులహనులలో దొరుకును. వెలచేసి ఆయా రోగములలో వాడుకొనవలయును.

తేలికైన ఆహారవిశేషములు.

వ్యాధులలో రోగనిదానము ననుసరించి చేయవలసిన చికిత్సలు చేయుచున్నప్పుడుగాని చేసిన తరువాతగాని యీదిగుననుదహరించు తేలికాహారములను సమయానుకూలముగా వాడుచుండవలెను.

1 అర్రోబిపిండి; 2 బార్లీ; 3 శాగోలేకనగ్గుబియ్యం; 4 గ్లాకోస్; 5 హార్లిక్కు; 6 మెల్లిన్సు; 7 నెసల్సు; 8 శానటోజన్; 9 యాలన్ బరీస్ ఫుడ్; 10 ఓవల్ టైన్; 11 స్లూకోస్; 12 మిల్క్ పేవ్; 13 లిక్విడ్ పెప్టోనోయిడ్స్; 14 ఆల్ బ్యుమిన్ వాటర్; 15 గ్రేప్ జ్యూస్ 16 ఎగ్ ఎముల్షన్; 17 చికెన్ బ్రాత్ లేక కోడిపిల్లచారు; 18 మట్టన్ బ్రాత్ లేక మాంసపుచారు; 19 బీఫ్ టే లేక గొడ్డుమాంసపునీరు; 20 రామియాట్ జ్యూస్ లేక పచ్చిమాంసము యొక్క రసం; 21 షిప్ చాప్ (బియ్యముతో తయారు కాబడెడు ఒకమాంసాహారము). పైనుదహరించిన వాటిలో చివరవి 7 ను మనము స్వంతముగా తయారు చేసుకోవలసియుండును. మిగతావి నెలకు దొరకును. అవి ఉపయోగించు విధానముకూడ వాటికి నేతెలుపబడును.

పానీయములు.

1 కాఫీ; 2 తేనీరు; 3 కోకో.

ఘనపదార్థముల తూనెకలు

20 గ్రెయినులు=1 స్క్వాగ్

60 గ్రెయినులు=1 దాము.

8 ద్రాములు=1 ఔన్సు.

12 ఔన్సులు=1 పౌను.

ద్రవపదార్థముల కొలతలు.

60 మినిమములు=1 ద్రాము.

8 ద్రాములు= 1 ఔన్సు.

16 ఔన్సులు= 1 పౌను.

20 ఔన్సులు= 1 పైంటు.

8 పైంటులు= 1 గాలను.

1 మినిమ: అనగా సాధారణముగా ఒక చుక్క లేక బొట్టు
అని అనుకోవలయును.

1 టీస్పూన్= 1 ద్రాము.

1 డిజర్టుస్పూన్=2 ద్రాములు.

1 టేబియస్పూన్= $\frac{1}{2}$ అవున్సు.

1 వైక్లెస్= $1\frac{1}{2}$ అవున్సులు.

ఈ పుస్తకములో చెప్పబడిన మోతాదులు పెద్దవా

రికు పయోగపడును. చుట్టి పిల్లలకును, చిన్న వయస్సుగల వారికిని వయస్సునుబట్టి మోతాదులు తగ్గించుకొనవలెను.

ఈక్రింది వివరింపబడిన మోతాదులపట్టికూడ కొంత సహాయకారిగా నుండును.

పెద్దవారికి 60 గ్రెయినుల మోతాదు అయినప్పుడు,		
1 నెల వయస్సుబిడ్డకు	3 గ్రెయినులు	
6 నెలల	5	"
1 సంవత్సరము	8	"
2	9	"
3	12	"
5	15	"
7	20	"
10	30	"
12	40	"
15	45	"
20	50	"
21	60	"

ఈప్రకారము వయస్సునుబట్టి మోతాదుల హెచ్చు తగ్గులు చూచుకొనచుండవలయును. ద్రివపదార్థములు యిచ్చినప్పుడుకూడ యీ రీతిగానే కొలతలు చూచుకొని వాడవలెను.

వైద్యపరికరణములు.

1 ఔన్నుగ్లాసు; 2 ద్రాముగ్లాసు, 3 గాజుకల్వము, 4 పింగాణీకల్వము, 5 శ్లాబ్ అనగా పొడర్లు చేసుకొనురాయి, 6 శ్వాట్యులా అనగా చూర్ణములు చేసుకొనట కుపయోగపడుకత్తి; 7 ధర్మామీటర్; 8 స్కేల్ (త్రాసుకట్టెలసహ) 9 గాజుపిచికారీ, 10 గ్లిసరైన్ ఎనీమాసిరింజి, 11 సోప్ వాటర్ ఎనీమాకాన్ (పెద్దఎనీమాగొట్టము రిబ్బరుట్యూబ్ తోసహ) 12 స్టైతెస్కోప్ (గుండెనుపరీక్షచేసేది) 13 డ్రాప్ బాటిల్ (కంటిలో అరఖుచుక్కలు బోసికొనుటకుబుడ్డి) 14 కార్కు స్క్రూ (సిసాలపై బిరడానుతీయుటకు) ఈ మొదలగు పరికరణములను సంపాదించుకోవలయును.

ధర్మామీటర్.

ఇది రోగియొక్క జ్వరమునుకొల్పు గాజుపుల్ల. దీని మొదటిభాగమును రోగిచుక్కలో చెమటను తుడిచిఉంచవలెను. లేదా రోగినోటిలో నాలుకక్రిందపెట్టవలెను. రోగిస్నేహితిలో లేనప్పుడు చంటిపిల్లల జ్వరముకొల్పవలసినవచ్చినప్పుడును ఆసనములోనుంచవలెను.

ఆరోగ్య స్థితిలో శరీరముయొక్క సామాన్యవేడిమి $98\frac{1}{2}$ డిగ్రీలుండును. ధర్మామీటరుతో రోగిజ్వరమును

కొల్లుటకు పూర్వము దానిలోని పాదరసము 98½ డిగ్రీలకు (Normal point) కు క్రిందికి దింపినతరువాత రోగి చంకలోగాని నోటిలోగాని పెట్టవలెను. రోగికిజ్వరము ఉన్నచో, సామాన్య ఉష్ణముఅనగా 98½ డిగ్రీలకు పైగా పాదరసం ప్రవహించును. ఆపాదరసం ఎంతగీటువరకు ఎక్కువో అన్ని డిగ్రీలవేడిమి ఉన్నదని గ్రహించవలెను. సామాన్యగుర్తువరకు అనగా 98½ డిగ్రీలవరకు పాదరసము యెక్కక వానికంటె క్రిందికి దిగిపోయి 97, 96, 95 డిగ్రీలగుర్తుగల చోట ఉన్నచో రోగినిస్త్రాణస్థితిలోనున్నాడని తెలుసుకొని అప్పుడు వెంటనేవానికి వేడి చేయుటకు మందులు యివ్వవలెను.

ధర్మామీటర్లలో చాలాకములుకలవు. రోగి ఉష్ణము అరనిమిషములో కొన్నియును, 5 నిమిషములలో కొన్నియును దేలుపును. అరనిమిషపు ధర్మామీటరునే కొనుట చాలయుపయోగము, ఒకరోగియొక్కయుష్ణము కొలిచినతరువాత ధర్మామీటరును క్రిందవై పునకు రూడించి దానిలోని పాదరసమును సామాన్యగుర్తుకంటె క్రిందికిదింపి కార్బాలిక్ లోషనల్తోకిడిగి శుద్ధిచేసి రెండవరోగికి ఉపయోగించుటకు పనికివచ్చునట్లుగా సిద్ధపరుచుకొనవలెను.

జ్ఞాపకముంచుకోవలసినముఖ్యవిషయములు.

1 రోగియొక్క దేహతత్వము తెలిసేవరకు మందులు కొద్దిమోతాదులతో ప్రారంభించుటమంచిది.

2 గర్భిణీస్త్రీలకు తెగడవంటి బలమగు విరేచన ఔషధముల నివ్వరాదు అట్టివారికి విరేచనములు కావలెనన్నచో ఆముదమే బహుశ్రేష్ఠము.

3 నల్లమందుగాని నల్లమందుకలసిన యితరఔషధములుగాని పిల్లలకు బహుజాగ్రత్తగా కొద్దిమోతాదులలో నియ్యవలెను.

4 నల్లమందువంటి ఔషధములు ప్రతిదినము అలవాటుగా పుచ్చుకొనువారికి ఆజాతిఔషధములు నివ్వవలసి వచ్చినప్పుడు పెద్దమోతాదులలో యిచ్చినగాని పని చెయ్యవు.

5 పురుగులనుచంపుటకు లోసికిచ్చెడు మందులు పరగడుపుననే యిచ్చిన బాగుగపనిచేయును.

6 ఔన్నగ్లాసు, ద్రాముగ్లాసు ఉపయోగానంతరము పరిశుభ్రముగా కడిగి మరలనుపయోగించుటకు సిద్ధపరచుకొనుము.

7 విషసంబంధమైన మందులసీసాలపైన, విషమును తెలుపుగుర్తు ఉండవలెను. ప్రతిమందు సీసాపైనను కూడ చీటీ ఉండవలెను.

సమాప్తము.

నాడి—Pulse.

నాడి, నిమిషమునకు యీక్రిందివిధముగ కొట్టుకొనును.

వయస్సు	నిమిషము 1కి
పుట్టినశిశువుకు	140 మొ॥ 130 సా
1 సంవత్సరము లోపల	130 మొ॥ 115 „
2 „	115-100 „
3 „	105-95 „
3 సం॥ మొ॥ 7 సం॥ వరకు	100-90
7 14	90-85 „
14 21	85-75 „
21 65	75-65 „

ముసలితనములోనున్న మనిషికి 85 కును 75 కి
మధ్యదామాషాయని పెద్దవారికి నాడి నిమిషమునకు 72సా
రులు కొట్టుకొనును.

ఊపిరి—Respiration.

	నిమిషమునకు
2 నెలలు మొ॥ 2 సం॥ వయస్సుగలవాడు	35 సా॥ ఊపిరి తీయుచు
2 సంవత్సరములు మొ॥ 6 సం॥ లు	23
6 సం	12 20
12 సం	15 18
15 21	16 మొ॥ 18 సారులు

ఆడవాండు మ.ఖ్యముగా గర్భవతులు మగవారి కంటె
కొంచెము హెచ్చిగా ఊపిరి తీయుదురు.

సాధారణము ప్రతిమనిషియును దామాషాయని నిమి
షమునకు 18 సారులు ఊపిరి తీసుకొనుచుండును.

ఉష్ణము—Temperature.

ఆరోగ్యవంతుని ఉష్ణము దామాషాయని 98.4 డిగ్రీలుండును. చంకలో ఉష్ణముకంటె, నాలుకకింద ఉష్ణము 1 డిగ్రీ హెచ్చుగానుండును. గుడస్థానములోను, యోనిలోను అట్లే హెచ్చుగానుండును. శరీరవేడిమి పొద్దుట నిద్రనుంచి లేచినవెంటనే హెచ్చుగాను, నిశిరాత్రియందు తక్కువగానుండును.

సిద్ధాంతములు

1 హిస్టరైస్—హిస్టీరియాలసగా గర్భాశయోన్మాదముమూర్ఛ నరముల బలహీనత మొదలగు వ్యాధులకు అమూల్యమైనది. ఒక నెలకు సరిపడుమందు డబ్బీ 1కి రు5-0-0

2 థాతుబండ్—శుక్ల నష్టము స్వప్నస్కలనము నివారణయగును వీర్యము గట్టిపడును, రతి దారుఢ్యము గలుగజేయును వీర్యస్తంభనచేయును ఒక నెలకు మందు రు4-0-0

3 డెస్మోరైస్—ఇది కఠినమైన ఋతుశూలను పోగొట్టును పరిశోధనలుచేసి కనిపెట్టబడినది 15 రోజులకు సరిపడు మాత్రాలు డబ్బీ 1కి రు 2-0-0

4 ప్రోడరాంథక్—మూడుజాతుల కుసుమలకు దివ్యోష్ణరాజము అన్నిప్రమేహములలో కూడ పెరుపొందినది వెల డబ్బీ 1కి రు 5-0-0 (1 తులము మందు)

5 గర్భస్రావనివారిణి—గర్భస్రావము నిలిపి సత్యం
తానము గలుగజేయును .వంధ్యావోషములను పోగొట్టి
గర్భధారణ గలుగజేయును వెల 1తులము మందురు5-0-0

6 పార్శ్వపుతలనొప్పిమాత్రము—పార్శ్వపుతలనొప్పి దీ
నిని 7 దినములు సేవించుట వలన మరల తిరిగి ఎన్నటికిని
రాదు. నిస్సంశయముగా కుదురును 15 మాత్రముగల
డబ్బీ 1కి రు 2-0-0

7 డైజెస్టు—పైత్యము అజీర్తి మలబద్ధము దీనిని సే
వించుటవలన పోవును బాలురు వృద్ధులు నిర్భయముగా
సేవించవచ్చును తత్వము మార్చి మలబద్ధము తొలగించు
టలో నిది ఘనత కెక్కినది వెల డబ్బీ 1కి రు 3-0-0

8 కామవర్ధనీ—సపుంసకత్వము, శుక్లనష్టము నరముల
బలహీనత నిస్సత్తున హరించును రక్తశుద్ధిచేయును, శరీర
మాంసమును వృద్ధిచేయును, బలమైన ఆహారము.

వెల డబ్బీ 1కి రు 4-0-0

యోగ్యతాపత్రికలకు వ్రాయుడు.

వీటన్నింటికి పోష్టు రిజిస్ట్రేషన్ ప్యాకింగుఖర్చులువేరు

డాక్టరు కె. బి. శర్మ.

పొలమూరు పశ్చిమగోదావరిజిల్లా

— వేమన పంచాయతీ
తెలవ్రాలు గుంటూరు జిల్లా

సుప్రసిద్ధవైద్య గ్రంథములు.

1 ఓషధీగుణపంచభాషి ఈ పుస్తకములో సుమారు 800 వనమూలికలపేర్లు 5 భాషలలో వ్రాయుటయే గాక వాట్లసిద్ధగుణములు వాటినినేవించుటవలన కలిగినవికారమునకు శాంతులు అలభ్యప్రతినిధివస్తువులు ప్రతినామములు మూలికలోనుండు ప్రాముఖ్యమైన పదార్థము (Active Principle) మొదలగునవి పెక్కుశాస్త్రములు పరిశీలించి వ్రాయబడినవి. వెల ప్రతి 1కి రు 1-0-0

2 ఆసవారిష్టదీపిక దీనిలో ఆసవములు అరిష్టలుచేయువిధము విపులముగా అనేక శాస్త్రములు పరిశీలించివ్రాయబడినది. వెల ప్రతి 1 కి రు 0-8-0

3 కుటుంబచికిత్సాదర్పణం :—ఇందాయుర్వేద సులభచికిత్సలు, ఉపాయములు, ప్రధమచికిత్సలు వ్రాయబడినవి. ప్రతియింట నుండదగినది. సాధారణముగ కుటుంబములోవచ్చేడు వ్యాధులకన్నింటికి ప్రతిమనుష్యుడు తెలిసికొనవలసియుండు చక్కని సలహాలు ప్రమాదములేని చికిత్సలు సూచించబడియున్నవి. వెల ప్రతి 1కి 4—0—0

4 తెలుగు మెడికల్ హిందుబుక్కు :—యిందు నిత్యకృత్యములో వాటిలో నుపయోగించుకొను ఔషధములు అనందభైరవి, శీతాంశురసము సన్నిపాతభైరవి, లక్ష్మీవిలాసరసము, గ్రహణికవాటం, వృగైరా, చేసుకొనువిధమును శుద్ధులు చక్కగా ప్రతివానికి తెలిసేటట్లు వ్రాయబడినవి.

వెల ప్రతి 1కి రు 0—4—0

వీటికి పోస్టు రిజిస్ట్రేషన్ ప్యాకింగువగయిరా ఖర్చులు వేరు.

డా. బి. శర్మ పోలవూరు.

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA111B173
పుస్తకం పేరు	వైద్య గ్రంథములు
తారీఖు	26/10/24
ముందు అర్థం	NO
వెనుక అర్థం	NO
మొత్తం పేజీలు	123
పెద్ద పైకా పేజీలు	No
ఖాళీ పేజీలు	240, B
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	pragathi
పేజీలు విడదీసినది	soumya
స్కాన్ చేసినది	K. Raveer
పరీక్ష చేసినది	ROHITH
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైబ్రరీంగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good